राज्य सेवा (मुख्य) परीक्षा - २०२१ दिनांक ०८ मे, २०२२.

प्रश्नपुस्तिका क्रमांक
BOOKLET No.

207153

2021

D15 संच क्र. **A**

प्रश्नपुस्तिका

सामान्य अध्ययन – I

वेळ : 2 (दोन) तास

एकूण प्रश्न : 150
एकूण गुण : 150

सूचना

(1) सदर प्रश्नपुस्तिकेत **150** अनिवार्य प्रश्न आहेत. उमेदवारांनी प्रश्नांची उत्तरे लिहिण्यास सुरुवात करण्यापूर्वी या प्रश्नपुस्तिकेत सर्व प्रश्न आहेत किंवा नाहीत याची खात्री करून घ्यावी. तसेच अन्य काही दोष आढळल्यास ही प्रश्नपुस्तिका समवेक्षकांकडून लगेच बदलून घ्यावी.

(2) आपला परीक्षा-क्रमांक ह्या चौकोनांत **न विसरता बॉलपेनने** लिहावा.

परीक्षा-क्रमांक								

केंद्राची संकेताक्षरे — शेवटचा अंक

(3) वर छापलेला प्रश्नपुस्तिका क्रमांक तुमच्या उत्तरपत्रिकेवर विशिष्ट जागी उत्तरपत्रिकेवरील सूचनेप्रमाणे **न विसरता नमूद करावा.**

(4) (अ) या प्रश्नपुस्तिकेतील प्रत्येक प्रश्नाला 4 पर्यायी उत्तरे सुचविली असून त्यांना 1, 2, 3 आणि 4 असे क्रमांक दिलेले आहेत. त्या चार उत्तरांपैकी सर्वात योग्य उत्तराचा क्रमांक उत्तरपत्रिकेवरील सूचनेप्रमाणे तुमच्या उत्तरपत्रिकेवर नमूद करावा. अशा प्रकारे उत्तरपत्रिकेवर उत्तरक्रमांक नमूद करताना तो संबंधित प्रश्नक्रमांकासमोर छायांकित करून दर्शविला जाईल याची काळजी घ्यावी. **ह्याकरिता फक्त काळ्या शाईचे बॉलपेन वापरावे, पेन्सिल वा शाईचे पेन वापरू नये.**

(ब) **आयोगाने ज्या विषयासाठी मराठी बरोबर इंग्रजी माध्यम विहित केलेले आहे. त्या विषयाचा प्रत्येक प्रश्न मराठी बरोबर इंग्रजी भाषेत देखील छापण्यात आला आहे. त्यामधील इंग्रजीतील किंवा मराठीतील प्रश्नामध्ये मुद्रणदोषांमुळे अथवा अन्य कारणांमुळे विसंगती निर्माण झाल्याची शंका आल्यास, उमेदवाराने संबंधित प्रश्न पर्यायी भाषेतील प्रश्नाशी ताडून पहावा.**

(5) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत. यास्तव सर्व प्रश्नांची उत्तरे द्यावीत. घाईमुळे चुका होणार नाहीत याची दक्षता घेऊनच शक्य तितक्या वेगाने प्रश्न सोडवावेत. क्रमाने प्रश्न सोडविणे श्रेयस्कर आहे पण **एखादा प्रश्न कठीण वाटल्यास त्यावर वेळ न घालविता पुढील प्रश्नाकडे वळावे.** अशा प्रकारे शेवटच्या प्रश्नापर्यंत पोहोचल्यानंतर वेळ शिल्लक राहिल्यास कठीण म्हणून वगळलेल्या प्रश्नांकडे परतणे सोईस्कर ठरेल.

(6) उत्तरपत्रिकेत एकदा नमूद केलेले उत्तर खोडता येणार नाही. नमूद केलेले उत्तर खोडून नव्याने उत्तर दिल्यास ते तपासले जाणार नाही. एकापेक्षा जास्त उत्तरे नमूद केल्यास ते उत्तर चुकीचे धरले जाईल व त्या चुकीच्या उत्तराचे गुण वजा केले जातील.

(7) **प्रस्तुत परीक्षेच्या उत्तरपत्रिकांचे मूल्यांकन करताना उमेदवाराच्या उत्तरपत्रिकेतील योग्य उत्तरांनाच गुण दिले जातील. तसेच "उमेदवाराने वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी स्वरूपाच्या प्रश्नांची दिलेल्या चार उत्तरांपैकी सर्वात योग्य उत्तरेच उत्तरपत्रिकेत नमूद करावीत. अन्यथा त्यांच्या उत्तरपत्रिकेत सोडविलेल्या प्रत्येक चुकीच्या उत्तराकरीता 25% किंवा 1/4 एवढे गुण एकूण गुणांमधून वजा/कमी करण्यात येतील".**

ताकीद

ह्या प्रश्नपत्रिकेसाठी आयोगाने विहित केलेली वेळ संपेपर्यंत ही प्रश्नपुस्तिका आयोगाची मालमत्ता असून ती परीक्षाकक्षात उमेदवाराला परीक्षेसाठी वापरण्यास देण्यात येत आहे. ही वेळ संपेपर्यंत सदर प्रश्नपुस्तिकेची प्रत/प्रती, किंवा सदर प्रश्नपुस्तिकेतील काही आशय कोणत्याही स्वरूपात प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्षपणे कोणत्याही व्यक्तीस पुरविणे, तसेच प्रसिद्ध करणे हा गुन्हा असून अशी कृती करणाऱ्या व्यक्तीवर शासनाने जारी केलेल्या "परीक्षांमध्ये होणाऱ्या गैरप्रकारांना प्रतिबंध करण्याबाबतचा अधिनियम-82" यातील तरतुदीनुसार तसेच प्रचलित कायद्याच्या तरतुदीनुसार कारवाई करण्यात येईल व दोषी व्यक्ती कमाल एक वर्षाच्या कारावासाच्या आणि/किंवा रुपये एक हजार रकमेच्या दंडाच्या शिक्षेस पात्र होईल.

तसेच ह्या प्रश्नपत्रिकेसाठी विहित केलेली वेळ संपण्याआधी ही प्रश्नपुस्तिका अनधिकृतपणे बाळगणे हा सुद्धा गुन्हा असून तसे करणारी व्यक्ती आयोगाच्या कर्मचारीवृंदापैकी, तसेच परीक्षेच्या पर्यवेक्षकीयवृंदापैकी असली तरीही अशा व्यक्तीविरूद्ध उक्त अधिनियमानुसार कारवाई करण्यात येईल व दोषी व्यक्ती शिक्षेस पात्र होईल.

पुढील सूचना प्रश्नपुस्तिकेच्या अंतिम पृष्ठावर पहा

पर्यवेक्षकांच्या सूचनेविना हे सील उघडू नये

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

1. खालीलपैकी कोणते जैविक घटक विभागातील कृषि पद्धती ठरविण्यास कारणीभूत आहेत ?

(a) पिक पद्धती (आराखडा)
(b) पिकांची फेरपालट
(c) तापमान
(d) प्रकाश-संस्लेशक कार्यक्षमता

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) आणि (b)
(2) फक्त (c) आणि (d)
(3) फक्त (a), (b) आणि (c)
(4) फक्त (a), (b) आणि (d)

Which of the following are biological factors that determine the type of agriculture in the region ?

(a) Cropping pattern
(b) Crop rotation
(c) Temperature
(d) Photosynthetic efficiency

Answer Options :

(1) Only (a) and (b)
(2) Only (c) and (d)
(3) Only (a), (b) and (c)
(4) Only (a), (b) and (d)

---

2. खालीलपैकी कोणते/कोणती विधान/विधाने **बरोबर** आहे/आहेत ?

(a) कृत्रीम परिसंस्थेचे उदाहरण म्हणजे मका, गहू, भात-शेती, इत्यादि पीक जमिनी.
(b) बाग ही नैसर्गिक परिसंस्था आहे.
(c) भूभागावरील (वन, गवताळ प्रदेश, वाळवंट) आणि जलचर (कमळ वा मांसल) हे नैसर्गिक परिसंस्था आहेत.

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a)
(2) फक्त (b)
(3) फक्त (a) आणि (b)
(4) फक्त (a) आणि (c)

Which of the following statement/s is/are **true** ?

(a) Example of artificial ecosystem is croplands like maize, wheat, rice-fields, etc.
(b) Garden is a natural ecosystem.
(c) Terrestrial (forest, grasslands, deserts) and aquatic (lotic or lentic) are the natural ecosystems.

Answer Options :

(1) Only (a)
(2) Only (b)
(3) Only (a) and (b)
(4) Only (a) and (c)

3. ____________ याची अशी व्याख्या करता येईल की दिलेल्या मूळस्थानामध्ये वनस्पतीच्या जाती/प्रजाती प्राणी आणि सूक्ष्मजीव यांचे आस्तित्व.

(1) जैवविविधता (2) परिसंस्था

(3) अनुवंशीक विविधता (4) यापैकी नाही

__________ may be defined as the sum total of species richness i.e., number of species of plants, animals and micro-organisms occurring in a given habitat.

(1) Biodiversity (2) Ecosystem

(3) Genetic diversity (4) None of these

4. खरिप हंगामात ऑगष्ट च्या पहिल्या पंधरवडयात पाऊस सुरू झाल्यास खालीलपैकी कोणती पिके घ्यावित ?

(a) सुर्यफुल (b) कापुस

(c) संकरीत बाजरी (d) भात

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) आणि (c) (2) फक्त (b) आणि (d)

(3) फक्त (a) आणि (d) (4) फक्त (b) आणि (c)

Which of the following crops should be grown if the rains start in the first fortnight of August during the Kharif season ?

(a) Sunflower (b) Cotton

(c) Hybrid pearl millet (d) Rice

Answer Options :

(1) Only (a) and (c) (2) Only (b) and (d)

(3) Only (a) and (d) (4) Only (b) and (c)

5. ____________ हे साधारणपणे लांब (दिर्घ) कालावधीच्या हवामानाची सरासरी होय.

(1) हवामानशास्त्र (2) हवामान

(3) जलशास्त्र (4) कृषि हवामानशास्त्र

____________ is commonly considered to be the weather averaged over a long period of time.

(1) Meteorology (2) Climate

(3) Hydrology (4) Agrometeorology

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

6. जोड्या लावा :

	संस्था		ठिकाण
(a)	एन.बी.पी.जी.आर.	(i)	जोधपूर
(b)	एन.बी.ए.जी.आर.	(ii)	नागपूर
(c)	सी.ए.झेड.आर.आय.	(iii)	कर्नाल
(d)	सी.आय.सी.आर.	(iv)	नवी दिल्ली

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iv)	(iii)	(i)	(ii)
(2)	(iii)	(ii)	(iv)	(i)
(3)	(i)	(iv)	(iii)	(ii)
(4)	(iii)	(i)	(ii)	(iv)

Match the following :

	Institution		Location
(a)	NBPGR	(i)	Jodhpur
(b)	NBAGR	(ii)	Nagpur
(c)	CAZRI	(iii)	Karnal
(d)	CICR	(iv)	New Delhi

Answer options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iv)	(iii)	(i)	(ii)
(2)	(iii)	(ii)	(iv)	(i)
(3)	(i)	(iv)	(iii)	(ii)
(4)	(iii)	(i)	(ii)	(iv)

7. कारणांचा विचार न करता जास्त कालावधीसाठी विचारात घेतला जाणारा __________ गुणधर्मांचा विचार करून हवामानात होणारा बदल म्हणजे हवामान बदल.

(1) भौगोलिक (2) सांख्यिकीय
(3) जैविक (4) भौतिक

Climate change is a change in the _________ properties of the climate system when considered over long periods of time, regardless of cause.

(1) Geographical (2) Statistical
(3) Biological (4) Physical

8. जमिनीवर वनस्पती वाढीसाठी पाणी आणि कार्बन डायऑक्साईड यांची उपलब्धता हे महत्त्वाचे घटक आहेत तर पाण्यामध्ये, प्रकाश आणि मिसळलेला __________ महत्त्वाचे घटक आहेत.

(1) हायड्रोजन (2) ऑक्सीजन

(3) हेलीअम (4) मिथेन

On land, availability of water and CO_2 are important factors for plant growth, while in water, light and dissolved __________ are important factors.

(1) Hydrogen (2) Oxygen

(3) Helium (4) Methane

---

9. ठराविक कालावधीमध्ये खालीलपैकी कोणत्या उत्पादकतेत वनस्पती श्वसनामध्ये वापरात येणाऱ्या सेंद्रिय पदार्थापेक्षा त्यांची वनस्पती उतीमध्ये जास्त प्रमाणात साठवण होते ?

(1) एकूण प्राथमिक उत्पादकता (2) निव्वळ प्राथमिक उत्पादकता

(3) निव्वळ समुदायाची उत्पादकता (4) दुय्यम उत्पादकता

Which of the following productivity refers to the storage of organic matter in plant tissues exceeding the respiratory use by plants during the period of measurement ?

(1) Gross primary productivity (2) Net primary productivity

(3) Net community productivity (4) Secondary productivity

---

10. खालीलपैकी कोणते विधान बरोबर आहे ?

(a) लोकसंख्येच्या वाढीसह, सिंचन क्षेत्र वाढत आहे आणि कृषि विज्ञानातील प्रगतीमुळे, बहूतेक विस्तृत पीक पद्धती सधन पीक घेण्यास मार्ग देत आहेत.

(b) लोकसंख्येच्या वाढीसह, सिंचन क्षेत्र वाढत आहे आणि कृषि विज्ञानातील प्रगतीमुळे, बहूतेक सधन पीक पद्धती विस्तृत पीके घेण्यास मार्ग देत आहेत.

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) (2) फक्त (b)

(3) (a) आणि (b) (4) कोणतेही बरोबर नाही

Which of the following statements is correct ?

(a) With the increase in population, the irrigated area is increasing and with advances in agricultural sciences, most of the extensive cropping patterns are giving way to intensive cropping.

(b) With the increase in population, the irrigated area is increasing and with advances in agricultural sciences, most of the intensive cropping patterns are giving way to extensive cropping.

Answer Options :

(1) Only (a) (2) Only (b)

(3) (a) and (b) (4) None of the above

11. खास व्यवस्थापन पद्धतीने जमिनीची पिक उत्पादन करण्याची क्षमता व जी पिक उत्पन्नात मोजली जाते त्यास __________ म्हणतात.

(1) जमिनीची सुपिकता

(2) जमिनीची उत्पादकता

(3) जमिनीची घनता

(4) यापैकी नाही

__________ is the capacity of the soil to produce crops with specific systems of management and is expressed in terms of yield.

(1) Soil fertility

(2) Soil productivity

(3) Soil density

(4) None of these

---

12. पृथ्वीतळावरती आस्तित्वात असणाऱ्या बाबी आणि ज्या घटना घडत आहेत त्याचे संगणकीकृत साधनाद्वारे रेखांकन आणि विश्लेषण केले जाते त्यास __________ असे संबोधतात.

(1) भौगोलिक निर्देशांक (समन्वयक)

(2) भौगोलिक माहिती व्यवस्था

(3) भौगोलिक संदर्भ

(4) भौगोलिक विस्तृत सामग्री

__________ is a computer based tool for mapping and analysing things that exist and events that happen on the Earth.

(1) Geographic coordinates

(2) Geographic information system

(3) Geographic reference

(4) Geographic database

13. जोड्या लावा :

	मृदा क्षितीज पदनाम		संक्षिप्त वर्णन
(a)	Oe	(i)	मशागत किंवा इतर उलथापालत
(b)	Bz	(ii)	जिप्समचा संचय
(c)	Cy	(iii)	जिप्समपेक्षा जास्त विद्राव्य क्षारांचा संचय
(d)	Ap	(iv)	विघटीत सेंद्रीय पदार्थ

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(i)	(iii)	(iv)	(ii)
(2)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)
(3)	(ii)	(iv)	(i)	(iii)
(4)	(iii)	(ii)	(i)	(iv)

Match the following :

	Soil horizone designation		Brief description
(a)	Oe	(i)	Tillage or other disturbances
(b)	Bz	(ii)	Accumulation of gypsum
(c)	Cy	(iii)	Accumulation of salts more soluble than gypsum
(d)	Ap	(iv)	Decomposed organic matter

Answer options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(i)	(iii)	(iv)	(ii)
(2)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)
(3)	(ii)	(iv)	(i)	(iii)
(4)	(iii)	(ii)	(i)	(iv)

14. जोड्या लावा :

	पीक अन्नद्रव्ये		**उदाहरण**
(a)	मुलभूत अन्नद्रव्य	(i)	तांबे
(b)	प्राथमिक अन्नद्रव्य	(ii)	स्फूरद
(c)	दुय्यम अन्नद्रव्य	(iii)	प्राणवायु
(d)	सुक्ष्म अन्नद्रव्य	(iv)	गंधक

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	**(b)**	**(c)**	**(d)**
(1)	(ii)	(iii)	(iv)	(i)
(2)	(iii)	(ii)	(iv)	(i)
(3)	(ii)	(iv)	(i)	(iii)
(4)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)

Match the following :

	Plant nutrients		**Example**
(a)	Basic nutrient	(i)	Copper
(b)	Primary nutrient	(ii)	Phosphorus
(c)	Secondary nutrient	(iii)	Oxygen
(d)	Micro nutrient	(iv)	Sulphur

Answer options :

	(a)	**(b)**	**(c)**	**(d)**
(1)	(ii)	(iii)	(iv)	(i)
(2)	(iii)	(ii)	(iv)	(i)
(3)	(ii)	(iv)	(i)	(iii)
(4)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)

---

15. आंतरराष्ट्रीय मृद शास्त्र सोसायटी प्रमाणीत वर्गीकरणानुसार चिकणमाती कणांचा व्यास __________ आहे.

(1) 0·002 मि.मि. पेक्षा कमी
(2) 0·002 ते 0·05 मि.मि.
(3) 0·001 ते 0·01 मि.मि.
(4) 0·007 ते 0·09 मि.मि.

The diameter of clay particles as per the International Soil Science Society Standards classification is __________ .

(1) Less than 0·002 mm
(2) 0·002 – 0·05 mm
(3) 0·001 – 0·01 mm
(4) 0·007 – 0·09 mm

16. सर्वसाधारणपणे ___________ जास्त असल्यास जमीन घट्ट असते, मातीतील कण रचना अयोग्य असते, मातीच्या कणांतील पोकळी कमी असते पर्यायाने वनस्पतीच्या वाढीवर अनिष्ठ परिणाम होतो.

(1) जमिनीची स्थूल घनता (2) जमिनीची आम्लता
(3) खनिजे (4) जामिनीची विम्लता (अल्कता)

In general, higher the ___________ the more compact is the soil, the more poorly defined is the soil structure and there are smaller amount of pore spaces that restrict the plant growth.

(1) bulk density of the soil (2) soil acidity
(3) minerals (4) soil alkalinity

---

17. __________ या पीक पद्धतीमध्ये लांब आणि अरूंद पट्टयात धूपेस प्रतिबंध करणारी पिके (पसरट घन वाढणारी) आणि धूपेस प्रतिबंध न करणारी पिके (उभट वाढणारी) एका आड एक पट्टयात घेतली जातात.

(1) मिश्र (2) दुबार (3) पट्टा (4) आंतरपिक

__________ cropping is a system of crop production in which long and narrow strips of erosion resisting crops (close growing crops) are alternated with strips of erosion permitting crops (erect growing crops).

(1) Mixed (2) Sequence (3) Strip (4) Inter

---

18. जमिनीच्या धनविद्युत भारीत कणांच्या अदलाबदलीचे प्रमाण जमिनीत (मातीत) __________ याचे प्रमाण वाढल्यास वाढते.

(a) वाळू
(b) पोयटा
(c) चिकण कण

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) (2) फक्त (b)
(3) फक्त (c) (4) यापैकी नाही

The Cation Exchange Capacity (CEC) increases with increase in __________ content of the soil.

(a) sand
(b) silt
(c) clay

Answer Options :

(1) Only (a) (2) Only (b)
(3) Only (c) (4) None of these

---

19. जमिनीत __________ चे प्रमाण जास्त असल्यास जमिनीस काळा ते गर्द तपकीरी रंग येतो.

(1) लोह (2) सेंद्रिय पदार्थ

(3) सिलीका, चुना व इतर क्षार (4) लोह आक्साईडची मिश्रणे

Soils containing high amount of __________ show the colour variation from black to dark brown.

(1) iron (2) organic matter

(3) silica, lime and other salts (4) mixture of iron oxides

---

20. जोड्या लावा :

	संज्ञा		संबंध
(a)	पेट्रोलॉजी	(i)	मृदेची उत्पत्ती, सर्वेक्षण व वर्गीकरण
(b)	इडॅफोलॉजी	(ii)	पृथ्वीच्या पृष्ठभागावरील नैसर्गिक आवरण (थर) ज्यात वनस्पतीची वाढ होते
(c)	पेडॉलॉजी	(iii)	खडकाचे विज्ञान
(d)	मृदा	(iv)	उच्च वनस्पतीच्या दृष्टीकोणातुन मृदा

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(i)	(iii)	(iv)	(ii)
(2)	(iii)	(iv)	(i)	(ii)
(3)	(ii)	(i)	(iii)	(iv)
(4)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)

Match the following :

	Term		Relation
(a)	Petrology	(i)	Genesis, survey and classification of soil
(b)	Edaphology	(ii)	Natural body on the Earth's surface in which the plant grows
(c)	Pedology	(iii)	Science of rocks
(d)	Soil	(iv)	Soils from standpoint of higher plants

Answer options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(i)	(iii)	(iv)	(ii)
(2)	(iii)	(iv)	(i)	(ii)
(3)	(ii)	(i)	(iii)	(iv)
(4)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)

21. पुढीलपैकी कोणती पावसाचे पाणी साठवण (जलपुनर्भरण) करण्याची उद्दीष्टे आहेत ?

(a) रस्त्यावरील पाण्याचा पुर टाळण्यासाठी

(b) भूगर्भाची पाणी पातळी वाढविण्यासाठी

(c) भूगर्भातील पाण्याचे प्रदुषण कमी करण्यासाठी

(d) पावसाच्या पाण्याचा अपक्षय व ऱ्हास कमी करण्यासाठी

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a), (b) आणि (c)

(2) फक्त (b), (c) आणि (d)

(3) फक्त (a), (c) आणि (d)

(4) वरीलपैकी सर्व

Which of the following are the objectives of rainwater harvesting ?

(a) To avoid flooding of roads

(b) To raise the groundwater table

(c) To reduce groundwater contamination

(d) To reduce run-off loss

Answer Options :

(1) Only (a), (b) and (c)

(2) Only (b), (c) and (d)

(3) Only (a), (c) and (d)

(4) All of the above

---

22. __________ हे व्यवस्थापन तंत्र आहे ज्यामध्ये पाण्याचा अपव्यय कमीत कमी केला जातो किंवा पाण्याचा अत्यंत कार्यक्षम पद्धतीने वापर केला जातो.

(1) मृदसंधारण

(2) जलसंधारण

(3) बाष्पोच्छवास

(4) झाडेझुडपे

__________ is the management technique which eliminates the wastage of water or maximises the efficiency of its use.

(1) Soil conservation

(2) Water convention

(3) Evapotranspiration

(4) Vegetation

---

23. कोरडवाहू क्षेत्रात जमिनीतील __________ हा महत्त्वाचा प्रश्न असल्याने भरपूर प्रमाणात रासायनीक खतांचा वापर करता येत नाही.

(a) रचना

(b) तापमान

(c) ओल (पाणी)

(d) पोत

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a)

(2) फक्त (c)

(3) फक्त (a) आणि (b)

(4) फक्त (a) आणि (d)

Chemical fertilizers on large scale cannot be used in dryland areas due to the problem of soil __________.

(a) Structure

(b) Temperature

(c) Moisture

(d) Texture

Answer Options :

(1) Only (a)

(2) Only (c)

(3) Only (a) and (b)

(4) Only (a) and (d)

24. अधिकतम उत्पादन आणि पाणी वापर क्षमता हे केवळ __________ द्वारे शक्य आहे.

(1) योग्य प्रमाणात ओलावा

(2) प्रमाणशीर ताटांची संख्या

(3) योग्य प्रमाणात खतांचा वापर

(4) वरीलपैकी सर्व

The maximum yield and water use efficiency is possible only through optimum __________.

(1) Level of soil moisture

(2) Plant population

(3) Fertilization

(4) All of the above

25. जेव्हा सिंचनासाठीचे पाणी महाग असते तेव्हा सिंचन पुढील प्रमाणे केले पाहीजे :

(a) सिंचनाची वारंवारता वाढवा

(b) सिंचनाची वारंवारता कमीं करा

(c) वापरलेल्या प्रती युनिट पाण्यापासून जास्तीत जास्त पीक उत्पादन

(d) प्रती युनिट क्षेत्रापासून जास्तीत जास्त पीक उत्पादन

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) (2) फक्त (b)

(3) फक्त (c) (4) फक्त (d)

When irrigation water is expensive, irrigation should be scheduled to :

(a) Increase the irrigation frequency

(b) Decrease the irrigation frequency

(c) Maximise crop production per unit of applied water

(d) Maximum crop production per unit area

Answer Options :

(1) Only (a) (2) Only (b)

(3) Only (c) (4) Only (d)

---

26. कृषि अवर्षण (दुष्काळ) ची महत्त्वाची कारणे म्हणजे :

(a) अपुरे पाऊसमान

(b) पावसाचे अनियमीत वितरण

(c) पावसाचे दिर्घ खंड

(d) मान्सुनचे उशीरा आगमन

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) आणि (b) बरोबर आहेत (2) (a), (b) आणि (c) बरोबर आहेत

(3) (c) आणि (d) बरोबर आहेत (4) सर्व विधाने बरोबर आहेत

The important causes for agricultural drought are :

(a) Inadequate precipitation

(b) Erratic distribution of rainfall

(c) Long dry spell

(d) Late onset of Monsoon

Answer Options :

(1) (a) and (b) are correct (2) (a), (b) and (c) are correct

(3) (c) and (d) are correct (4) All are correct

27. पाणलोट व्यवस्थापनाची उद्दीष्टे कोणती आहेत ?

(a) प्रक्षेत्र चारी विकसीत/निर्माण करणे

(b) जमिनीचा कार्यक्षम वापर

(c) पुर नियंत्रण

(d) घरगुती, कृषि व औद्योगीक गरजासाठी पुरेसा पाणी पुरवठा

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) आणि (d)

(2) फक्त (b) आणि (c)

(3) फक्त (b), (c) आणि (d)

(4) फक्त (a), (b) आणि (c)

What are the objectives of watershed management ?

(a) Development of field channels

(b) Efficient use of land

(c) Flood control

(d) Adequate water supply for domestic, agriculture and industrial needs

Answer Options :

(1) Only (a) and (d)

(2) Only (b) and (c)

(3) Only (b), (c) and (d)

(4) Only (a), (b) and (c)

28. खालीलपैकी कोणते पीक खार जमिनीसाठी तुलनात्मकदृष्ट्या जादा सहनशील आहे ?

(1) भात

(2) बार्ली

(3) हरभरा

(4) मुळा

Which crop, among the following, is relatively more tolerant to saline soils ?

(1) Rice

(2) Barley

(3) Chickpea

(4) Radish

29. ज्या पाण्याची विद्युत वाहकता ही ________ मिली सायमेन्स प्रति मिटर असते, असे पाणी बहूतेक सर्व पिकांसाठी बहूतेक सर्व जमिनीत सिंचनासाठी योग्य असते.

(a) 25 पर्यन्त
(b) 25 पेक्षा जास्त
(c) 75 पर्यन्त
(d) 75 पेक्षा जास्त

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) (2) फक्त (b) आणि (c)
(3) फक्त (c) (4) फक्त (d)

Water with EC value ________ milli Siemens per metre is suitable for irrigation of most of the crops on most of the soils.

(a) up to 25
(b) above 25
(c) up to 75
(d) above 75

Answer Options :

(1) Only (a) (2) Only (b) and (c)
(3) Only (c) (4) Only (d)

30. बाष्पोत्सर्जनातून होणारा पाण्याचा व्यय कमी करता येतो :

(a) प्रतिबाष्पोत्सजके वापरून
(b) परावर्तके वापरून
(c) वाढ रोधके वापरून

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) आणि (b) (2) फक्त (b) आणि (c)
(3) फक्त (a) आणि (c) (4) वरीलपैकी सर्व

Water loss through transpiration can be reduced by :

(a) Using antitranspirants
(b) Using reflectants
(c) Using growth retardants

Answer Options :

(1) Only (a) and (b) (2) Only (b) and (c)
(3) Only (a) and (c) (4) All of the above

31. इ.स. 1619 पर्यंत __________ येथे इंग्रज वखारी स्थापन झाल्या होत्या.

(a) अहमदाबाद (b) फोर्ट सेंट जॉर्ज (मद्रास)

(c) भडोच (d) आग्रा

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) आणि (b) (2) फक्त (a), (b) आणि (c)

(3) फक्त (a), (c) आणि (d) (4) (a), (b), (c) आणि (d)

By 1619 A.D., English factories were established at __________ .

(a) Ahmedabad (b) Fort St. George (Madras)

(c) Broach (d) Agra

Answer Options :

(1) Only (a) and (b) (2) Only (a), (b) and (c)

(3) Only (a), (c) and (d) (4) (a), (b), (c) and (d)

---

32. खालील वर्णनावरून योग्य पर्याय निवडा :

(a) या कॉलेजची स्थापना लॉर्ड वेलस्लीने केली.

(b) कलकत्ता येथे ते स्थित होते.

(c) इ.स. 1800 मध्ये ते स्थापन झाले.

(d) कंपनीच्या नागरी सेवकांना येथे खास प्रशिक्षण दिले जात होते.

पर्यायी उत्तरे :

(1) बॅप्टिस्ट मिशनरी कॉलेज

(2) जनरल असेंब्लीज इन्स्टीट्यूशन

(3) प्रेसिडेन्सी कॉलेज

(4) फोर्ट विल्यम कॉलेज

Select the correct option based on the description given below :

(a) This college was founded by Lord Wellesley.

(b) It was located in Calcutta.

(c) It was founded in 1800 A.D.

(d) The civil servants of the company were given special training here.

Answer Options :

(1) Baptist Missionary College

(2) General Assembly's Institution

(3) Presidency College

(4) Fort William College

33. लॉर्ड मेयो यांच्या संदर्भात, हे/ही विधान/विधाने सत्य आहे/आहेत.

(1) त्यांना कारागृह सुधारण्यात स्वारस्य होते.

(2) अफगाणिस्तानचे अमिर शेर अली यांच्याशी त्यांचे मैत्रीपूर्ण संबंध होते.

(3) एका कैद्याने त्यांची हत्या केली.

(4) (1), (2), (3) सर्व सत्य आहेत.

With reference to Lord Mayo, this/these statement/s is/are true.

(1) He was interested in Jail Reforms.

(2) He had friendly relationship with Sher Ali, the Ameer of Afghanistan.

(3) He was murdered by a prisoner.

(4) (1), (2), (3) all are true.

---

34. विरेसलिंगम यांनी दक्षिण भारतात कोणत्या सामाजिक चळवळीला चालना दिली ?

(1) आर्य समाज (2) थिऑसॉफिकल सोसायटी

(3) प्रार्थना समाज (4) ब्राह्मो समाज

Which social movement was propagated by Veeresalingam in South India ?

(1) Arya Samaj (2) Theosophical Society

(3) Prarthana Samaj (4) Brahmo Samaj

---

35. अरविंदो घोष यांनी खालीलपैकी कोणत्या ग्रंथांचे लेखन केले ?

(a) प्रीसेप्ट्स ऑफ जीझस (b) द सिक्रेट ऑफ द वेदाज

(c) द सिंथेसिस ऑफ योगा (d) एसेज ऑन द गीता

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (b), (c) आणि (d) (2) फक्त (a), (b) आणि (c)

(3) फक्त (b), (c) आणि (d) (4) फक्त (a) आणि (b)

Which of the following books were written by Aurobindo Ghosh ?

(a) The Precepts of Jesus (b) The Secret of the Vedas

(c) The Synthesis of Yoga (d) Essays on the Gita

Answer Options :

(1) (a), (b), (c) and (d) (2) Only (a), (b) and (c)

(3) Only (b), (c) and (d) (4) Only (a) and (b)

36. पुढील वाक्यात कोणाचे वर्णन आहे ?

(a) रामचंद्र व बरकतुल्ला त्यांचे सहाय्यक होते.

(b) सॅन फ्रान्सिस्को येथे त्यांनी नव्या पक्षाची स्थापना केली.

(c) भारत स्वातंत्र्य समितीचे ते संस्थापक होते.

(d) ते परदेशात क्रांतीकारक कार्य करीत होते.

पर्यायी उत्तरे :

(1) श्यामजी कृष्ण वर्मा (2) लाला हरदयाल

(3) तारकनाथ दास (4) सरदार सिंह राणा

Who is described in the following sentences ?

(a) Ramchandra and Barkatullah were his assistants.

(b) He founded a new party in San Francisco.

(c) He was a founder of Indian Independence Committee.

(d) He was doing revolutionary work abroad.

Answer Options :

(1) Shyamji Krishna Varma (2) Lala Hardayal

(3) Taraknath Das (4) Sardar Singh Rana

---

37. कोल्हापूरच्या प्रभात फिल्म कंपनीचे खालील सामाजिक चित्रपट अतिशय गाजले आहेत :

(a) कुंकू (b) माणूस

(c) अमरज्योती (d) शेजारी

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) आणि (c) (2) (c) आणि (d)

(3) (a), (b) आणि (d) (4) वरील सर्व

The following social films of Kolhapur's Prabhat Film Company are very popular :

(a) Kunku (b) Manoos

(c) Amarjyoti (d) Shejari

Answer Options :

(1) (a) and (c) (2) (c) and (d)

(3) (a), (b) and (d) (4) All of the above

38. ब्रिटीश ईस्ट इंडिया कंपनी बद्दल काय सत्य आहे ?

(a) ब्रिटीश ईस्ट इंडिया कंपनीला भारतीय शेतकऱ्यांच्या प्रकृतीची विशेष काळजी होती.

(b) ब्रिटीश ईस्ट इंडिया कंपनीने अफूच्या लगवडीस प्रोत्साहन दिले.

(c) कंपनीने कालवे व धरणे बांधली.

(d) कंपनीच्या अधिकाऱ्यांनी मद्य विक्रेत्यां बरोबर नफा वाटून घेतला.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) आणि (b) सत्य आहेत

(2) (b) आणि (d) सत्य आहेत

(3) (b) आणि (c) सत्य आहेत

(4) फक्त (b) सत्य आहे

What is true about the British East India Company ?

(a) The British East India Company was more concerned about the health of the Indian farmers.

(b) The British East India Company encouraged the planting of poppy plants.

(c) The Company built canals and dams.

(d) The Company officials shared profits with the liquor shopkeepers.

Answer Options :

(1) (a) and (b) are true

(2) (b) and (d) are true

(3) (b) and (c) are true

(4) (b) alone is true

---

39. लहुजी वस्तादाकडे एक खास हत्यार होते, ते म्हणजे __________ .

(1) वाघनख (2) छडीपट्टा

(3) गुद्‌गुदा (4) दांडपट्टा

Lahuji Vastad had a special weapon, it was called __________ .

(1) Waghnakh (2) Chhadipatta

(3) Gudguda (4) Dandpatta

40. भार्गवराम विठ्ठल हे __________ या लोकप्रिय नावाने ओळखले जातात.

(1) मामा कोल्हटकर (2) मामा सराफ

(3) मामा वरेरकर (4) मामा भोसले

Bhargavram Vitthal is popularly known as __________.

(1) Mama Kolhatkar (2) Mama Saraf

(3) Mama Warerkar (4) Mama Bhosle

---

41. शि.म. परांजपेचा __________ आक्रमक राष्ट्रवादाचे मुखपत्र बनला होता.

(1) 'काळ' (2) 'स्वराज्य'

(3) 'नवाकाळ' (4) 'शिवाजीचे पुण्यवचन'

S.M. Paranjape's __________ became mouthpiece of the aggressive nationalist sentiments.

(1) 'Kal' (2) 'Swarajya'

(3) 'Navakal' (4) 'Shivajiche Punyavachan'

---

42. धनकवडी येथे ज्योतीराव फुलें यांनी व्हिक्टोरीया बालाश्रमाची सुरवात कोणाच्या मदतीने केली ?

(1) गोवांडे (2) परांजपे (3) शिवाप्पा (4) लोखंडे

With whose help did Jyotirao Phule establish Victoria Balashram at Dhanakavadi ?

(1) Govande (2) Paranjape (3) Shivappa (4) Lokhande

---

43. पुढील विधानापैकी कोणती विधाने **बरोबर** आहेत ?

(a) महात्मा गांधीजीनी टिळक स्वराज्य फंडाकरिता 1 कोटी 35 लाख रुपये गोळा केले होते.

(b) भारताने 1860 च्या सुरुवातीस 10·2 करोड रुपयाची अफूची निर्यात केली होती.

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) योग्य आहे (2) फक्त (b) योग्य आहे

(3) (a) व (b) दोन्ही योग्य आहेत (4) (a) व (b) दोन्ही योग्य नाहीत

Which of the following statement/s is/are **correct** ?

(a) Mahatma Gandhi collected one crore thirty five lakhs rupees for Tilak Swarajya Fund.

(b) India exported 10·2 crores rupees worth of opium in the beginning of the year 1860.

Answer options :

(1) Only (a) is correct (2) Only (b) is correct

(3) Both (a) and (b) are correct (4) Both (a) and (b) are not correct

44. अशोकाचे प्रस्तरलेख व ते जेथे सापडले आहेत त्या स्थळांच्या जोड्या लावा.

	प्रस्तरलेख		**स्थळ**
(a)	कालसी	(i)	देहरादून
(b)	मन्सेरा	(ii)	हजारा जिल्हा, पाकिस्तान
(c)	धौली	(iii)	ओरीसा (ओडीशा)
(d)	शहबाजगढी	(iv)	पाकिस्तानातील पेशावर

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	**(b)**	**(c)**	**(d)**
(1)	(ii)	(iii)	(iv)	(i)
(2)	(i)	(iv)	(iii)	(ii)
(3)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)
(4)	(iv)	(iii)	(i)	(ii)

Match the Ashokan inscriptions and the places they are found in.

	Inscription		**Place**
(a)	Kalsi	(i)	Dehradun
(b)	Mansera	(ii)	Hajara district, Pakistan
(c)	Dhauli	(iii)	Orissa (Odisha)
(d)	Shahbajgadhi	(iv)	Peshawar in Pakistan

Answer options :

	(a)	**(b)**	**(c)**	**(d)**
(1)	(ii)	(iii)	(iv)	(i)
(2)	(i)	(iv)	(iii)	(ii)
(3)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)
(4)	(iv)	(iii)	(i)	(ii)

---

45. कोणत्या मोगल राजाच्या परवानगीने सुरत येथे ब्रिटीशांनी आपली पहिली फॅक्टरी स्थापन केली ?

(1) अकबर (2) जहाँगीर (3) हूमायून (4) शहाजहान

The first English factory was established at Surat with permission of which Mughal King ?

(1) Akbar (2) Jahangir (3) Humayun (4) Shah Jahan

---

46. भारतीय वृत्तपत्र सृष्टीचा जनक कोण होता ?

(1) वॉरन हेस्टिंग्ज (2) श्रीमती हेस्टिंग्ज

(3) हिक्की (4) चार्लस् मेटकाफ

Who was known as the Father of newspapers in India ?

(1) Warren Hastings (2) Mrs. Hastings

(3) Hicky (4) Charles Metcalfe

---

47. इंग्रजीतून शिक्षण ही एक राजकीय गरज होती असे मत पुढीलपैकी कोणाचे होते ?

(1) विल्यम विलबरफोर्स (2) विल्यम बेंटींक

(3) विल्यम चार्ल्स II (4) एलफिन्स्टन

Who from the following was of the opinion that education in English was a political necessity ?

(1) William Wilberforce (2) William Bentinck

(3) William Charles II (4) Elphinstone

---

48. कोणत्या मुस्लिम समाजसुधारकाने, मुस्लिमांना आधुनिक शिक्षण आणि विज्ञानाचा अभ्यास करून प्रगती साधता येईल असे म्हटले होते ?

(1) ईस्माइल हाजी (2) सर सय्यद अहमद खान

(3) मिर्झा गुलाम अहमद (4) खान अब्दूल गफार खान

Which Muslim social reformer told the Muslims that they could achieve progress by studying modern education and science ?

(1) Ismail Haji (2) Sir Syed Ahmed Khan

(3) Mirza Ghulam Ahmad (4) Khan Abdul Ghaffar Khan

---

49. वेदोक्त प्रकरणात लोकमान्य टिळकांनी कोणाची बाजू घेतली होती ?

(1) वतनदारांची (2) शाहू महाराजांची

(3) राजाराम महाराजांची (4) संभाजी महाराजांची

Whom did Lokmanya Tilak support in the Vedokta episode ?

(1) Vatandars (2) Shahu Maharaj

(3) Rajaram Maharaj (4) Sambhaji Maharaj

---

50. ब्रिटीश ईस्ट इंडिया कंपनीला जकात न भरण्याची सुट कोणी नाकारली होती ?

(1) राजपुत्र सुजा (2) मुर्शिद कुली जाफर खान

(3) मीर जाफर (4) मीर कासिम

Who had refused to give the concession of exemption from payment of custom duty, to the British East India Company ?

(1) Prince Shuja (2) Murshid Quli Jafar Khan

(3) Mir Jafar (4) Mir Kasim

51. पुढीलपैकी कोणते घटक भारतीय राष्ट्रीय सभेच्या स्थापनेस कारणीभूत ठरले ?

(a) 1857 च्या उठावाचा परिणाम.

(b) दळण वळणाच्या साधनात झालेली क्रांती.

(c) भारतीय वृत्तपत्रांचे कार्य.

(d) आंतरराष्ट्रीय समुदायांचा दबाव.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (b), (c) आणि (d) योग्य आहेत

(2) फक्त (a), (b) आणि (d) योग्य आहेत

(3) फक्त (b), (c) आणि (d) योग्य आहेत

(4) फक्त (a), (b) आणि (c) योग्य आहेत

Which factors contributed towards the establishment of the Indian National Congress ?

(a) The impact of the uprising of 1857.

(b) Revolution in the means of transport.

(c) The contribution of the Indian newspapers.

(d) Pressure from the International community.

Answer Options :

(1) (a), (b), (c) and (d) are correct

(2) Only (a), (b) and (d) are correct

(3) Only (b), (c) and (d) are correct

(4) Only (a), (b) and (c) are correct

---

52. 1857 च्या उठावात ब्रिटीशांना मदत करणाऱ्या पुढील व्यक्तीं पैकी विजोड व्यक्ती ओळखा.

(1) सालार जंग

(2) जंग बहादूर

(3) औधंच्या बेगम

(4) दोस्त मोहम्मद

Pick out the odd one from the following persons who had assisted the British during the Revolt of 1857.

(1) Salar Jung

(2) Jung Bahadur

(3) Begum of Oudh

(4) Dost Mohammad

---

53. बहूरूपी हे __________ यांचे आत्मचरित्र आहे.

(1) गणपतराव बोडस

(2) केशवराव दाते

(3) चिंतामणराव कोल्हटकर

(4) बापुराव पेंढारकर

Bahuroopi is the autobiography of __________ .

(1) Ganpatrao Bodas

(2) Keshavrao Date

(3) Chintamanrao Kolhatkar

(4) Bapurao Pendharkar

---

54. अफ्रिकेहून परत आल्यावर एक वर्ष तटस्थ रहा, असा सल्ला गांधीजींना पुढीलपैकी कोणी दिला होता ?

(1) आचार्य श्रद्धानंद (2) पुतळाबाई गांधी

(3) करमचंद गांधी (4) गोपाळ कृष्ण गोखले

Who from the following had asked Gandhiji to remain neutral for one year after his return from Africa ?

(1) Acharya Shraddhanand (2) Putlabai Gandhi

(3) Karamchand Gandhi (4) Gopal Krishna Gokhale

---

55. शेख दुल्हा कोण होते ?

(1) ते निझामाचे अधिकारी होते.

(2) ते मुगलांचे अधिकारी होते.

(3) ते पेंढाऱ्यांचे प्रमूख होते.

(4) ते विणकरांचे प्रमूख होते.

Who was Sheikh Dullah ?

(1) He was the officer of the Nizam.

(2) He was the officer of the Mughals.

(3) He was the chief of the Pendharis.

(4) He was the chief of the Weavers.

56. पुढील वाक्यात कोणाचे वर्णन केले आहे ?

(a) त्यांचे वडील एक धनाढ्य आणि प्रथितयश वकील होते.

(b) त्यांना त्यांच्या वडीलांनी स्कॉटीश चर्च कॉलेज मध्ये पाठविले, तेथून त्यांनी पदवी घेतली.

(c) त्यांच्या वडीलांनी त्यांना केंब्रिज विद्यापीठात पाठविले.

(d) 1920 मध्ये ते भारतीय नागरी सेवा (ICS) परीक्षा उत्तीर्ण झाले.

पर्यायी उत्तरे :

(1) दादाभाई नवरोजी

(2) सुभाष चंद्र बोस

(3) अरविंदो घोष

(4) चित्तरंजन दास

Who is described in the following sentences ?

(a) His father was a wealthy and prominent lawyer.

(b) His father sent him to Scottish Church College from where he graduated.

(c) His father sent him to Cambridge University.

(d) In 1920, he passed the Indian Civil Service (ICS) examination.

Answer Options :

(1) Dadabhai Naoroji

(2) Subhash Chandra Bose

(3) Aurobindo Ghosh

(4) Chittaranjan Das

---

57. अजिंठ्याच्या डोंगराचे प्राचीन नाव काय होते ?

(1) मंदागिरी

(2) अचिंत

(3) सुवर्णगिरी

(4) गिरनार

What was the ancient name of the Ajintha Mountain ?

(1) Mandagiri

(2) Achinta

(3) Suvarnagiri

(4) Girnar

---

58. गावे व संत यांच्या जोड्या जुळवा :

	गावे		संत
(a)	पैठण	(i)	सोपानदेव
(b)	एदलाबाद	(ii)	एकनाथ
(c)	सासवड	(iii)	मुक्ताबाई
(d)	आरणगाव	(iv)	सावतामाली

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(ii)	(iii)	(i)	(iv)
(2)	(iii)	(iv)	(i)	(ii)
(3)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)
(4)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)

Match the following Places with the Saints :

	Place		Saint
(a)	Paithan	(i)	Sopandeo
(b)	Edalabad	(ii)	Eknath
(c)	Saswad	(iii)	Muktabai
(d)	Aarangaon	(iv)	Savtamali

Answer options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(ii)	(iii)	(i)	(iv)
(2)	(iii)	(iv)	(i)	(ii)
(3)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)
(4)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)

59. सांगलीकर नाटक मंडळीची स्थापना कोणी केली ?

(1) सांगलीचे महाराज आप्पासाहेब पटवर्धन (2) दीनानाथ मंगेशकर
(3) कृष्णाजी प्रभाकर खाडिलकर (4) विष्णूदास अमृत भावे

Who established the Sanglikar Natak Mandali ?

(1) Maharaja of Sangli Appasaheb Patwardhan (2) Deenanath Mangeshkar
(3) Krishnaji Prabhakar Khadilkar (4) Vishnudas Amrit Bhave

60. 'हे खरे महाराष्ट्राचे नाथ' असे संत एकनाथांबद्दल कोणी म्हटले आहे ?

(1) लोकमान्य टिळक (2) विष्णुबुवा ब्रह्मचारी
(3) न्यायमूर्ती म.गो. रानडे (4) रा.गो. भांडारकर

He is the real 'Nath of Maharashtra'. Who said this about Sant Eknath ?

(1) Lokmanya Tilak (2) Vishnubuva Brahmachari
(3) Justice M.G. Ranade (4) R.G. Bhandarkar

61. *विधान A :* 9 मार्च, 1942 रोजी जपानने रंगुन काबीज केले.

कारण B : रंगुन मधील विजया नंतर जपान कलकत्त्यावर हल्ला करू शकत होता.

पर्यायी उत्तरे :

(1) A बरोबर आहे, B चुकीचे आहे.
(2) A आणि B बरोबर आहेत.
(3) A आणि B चुकीचे आहेत.
(4) A चुकीचे आहे, B बरोबर आहे.

Assertion A : Japan captured Rangoon on 9th March, 1942.

Reason B : Japan could attack Calcutta after its victory in Rangoon.

(1) A is true, B is false.
(2) A and B are true.
(3) A and B are false.
(4) A is false, B is true.

---

62. 8 फेब्रवारी, 1843 रोजी पुढीलपैकी कोणत्या व्यक्तींनी मानव धर्म सभा स्थापन केली होती ?

(a) दादोबा पांडूरंग तर्खडकर
(b) दुर्गाराम मच्छाराम मेहता
(c) लोकहितवादी गो.ह. देशमुख
(d) डॉ. भाऊ दाजी लाड

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) आणि (b) बरोबर आहेत
(2) फक्त (b) आणि (c) बरोबर आहेत
(3) फक्त (c) आणि (d) बरोबर आहेत
(4) सर्व बरोबर आहेत

Who from the following persons established the Manav Dharma Sabha on 8th February, 1843 ?

(a) Dadoba Pandurang Tarkhadkar
(b) Durgaram Machharam Mehta
(c) Lokhitwadi G.H. Deshmukh
(d) Dr. Bhau Daji Lad

Answer Options :

(1) Only (a) and (b) are correct
(2) Only (b) and (c) are correct
(3) Only (c) and (d) are correct
(4) All are correct

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

63. खालीलपैकी कोणत्या व्यक्ती 'हिंदूमहासभे'शी संबंधीत नव्हत्या ?

(a) स्वामी विवेकानंद

(b) प. मदन मोहन मालविय

(c) डॉ. मुंजे

(d) स्वामी दयानंद सरस्वती

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) आणि (b) बरोबर आहेत
(2) फक्त (b) आणि (c) बरोबर आहेत
(3) फक्त (a), (b) आणि (c) बरोबर आहेत
(4) फक्त (a) आणि (d) बरोबर आहेत

Who from the following persons were not associated with Hindu Mahasabha ?

(a) Swami Vivekanand

(b) Pandit Madan Mohan Malviya

(c) Dr. Munje

(d) Swami Dayanand Saraswati

Answer Options :

(1) Only (a) and (b) are correct
(2) Only (b) and (c) are correct
(3) Only (a), (b) and (c) are correct
(4) Only (a) and (d) are correct

---

64. चले जाव ठरावाचे महत्त्वाचे मुद्दे कोणते होते ?

(a) हिंदूस्थानने ब्रिटीशांच्या गुलामगिरीत राहणे, हे पाप आहे.

(b) ब्रिटीशांच्या गुलामगिरीतील आशिया व आफ्रिका खंडातील राष्ट्रांना भारतीय स्वातंत्र्य प्रेरणादायी ठरणार आहे.

(c) साम्राज्यवादाला रोखण्यासाठी हिंदुस्थानला स्वातंत्र्य मिळणे गरजेचे होते.

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) आणि (c)
(2) फक्त (a) आणि (b)
(3) फक्त (b) आणि (c)
(4) (a), (b) आणि (c)

What were the important points in the Quit India Resolution ?

(a) To remain in the slavery of the British is a sin for India.

(b) India's freedom will inspire the countries in the continents of Asia and Africa that are staying under the slavery of the British.

(c) Indian freedom was necessary to prevent imperialism.

Answer Options :

(1) Only (a) and (c)
(2) Only (a) and (b)
(3) Only (b) and (c)
(4) (a), (b) and (c)

65. बाळ गंगाधर खेरांच्या मंत्रीमंडळात अर्थ मंत्री कोण होते ?

(1) अन्नासाहेब लट्ठे

(2) शंकरराव देव

(3) गंगाधरराव देशपांडे

(4) अच्यूतराव पटवर्धन

Who was the Finance Minister in Bal Gangadhar Kher's ministry ?

(1) Annasaheb Latthe

(2) Shankarrao Deo

(3) Gangadharrao Deshpande

(4) Achyutrao Patwardhan

---

66. पुणे कराराच्या तरतुदी कोणत्या होत्या ?

(a) दलित वर्गासाठी प्रांतिक कायदेमंडळात काही जागा राखून ठेवाव्यात.

(b) दलित वर्गासाठी केंद्रीय कायदेमंडळात काही जागा राखून ठेवाव्यात.

(c) या तरतुदी बदलू नयेत.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (b) आणि (c)

(2) फक्त (a) आणि (b)

(3) फक्त (b) आणि (c)

(4) फक्त (a) आणि (c)

What were the provisions of the Poona Pact ?

(a) To keep certain reserved seats for the depressed classes in State legislature.

(b) To reserve certain seats for the depressed classes in the Central legislature.

(c) These provisions were not to be changed.

Answer Options :

(1) (a), (b) and (c)

(2) Only (a) and (b)

(3) Only (b) and (c)

(4) Only (a) and (c)

67. 1924 मध्ये तुरुंगातून सुटून आल्यावर गांधीजी, सी. राजगोपालाचारी, राजेंद्र प्रसाद यांनी स्वत:ला पुढीलपैकी कोणत्या कामात व्यस्त ठेवले होते ?

(a) हरीजनांचा उद्धार करणे
(b) चरख्यावर हातानी सुत काढने
(c) स्त्रियांचा उद्धार करणे
(d) राजकारणातील उपक्रमात भाग घेणे

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) आणि (d)
(2) फक्त (a) आणि (b)
(3) फक्त (b) आणि (c)
(4) फक्त (c) आणि (d)

After their release from jail in 1924, Gandhiji, C. Rajagopalachari, Rajendra Prasad kept themselves busy with which of the following activities ?

(a) Upliftment of Harijans
(b) Hand-spinning on Charkha
(c) Upliftment of women
(d) Participate in political activities

Answer Options :

(1) Only (a) and (d)
(2) Only (a) and (b)
(3) Only (b) and (c)
(4) Only (c) and (d)

---

68. पुढील वाक्यात कोणाचे वर्णन केले आहे ?

(a) त्यांना जुलै, 1940 मध्ये अटक करण्यात आली.
(b) ते तुरुंगात भूक हरताळावर गेले.
(c) त्यांना 5 डिसेंबर, 1940 रोजी सोडण्यात आले.
(d) 1943 मध्ये त्यांचे लक्ष अति पूर्वेकडे गेले.

पर्यायी उत्तरे :

(1) वीर सावरकर
(2) चित्तरंजन दास
(3) सुभाष चंद्र बोस
(4) अच्यूतराव पटवर्धन

Who is described in the following sentences ?

(a) He was arrested in July, 1940.
(b) He went on hunger strike in prison.
(c) He was released on 5th December, 1940.
(d) In 1943, his attention was turned to the Far East.

Answer Options :

(1) Veer Savarkar
(2) Chittaranjan Das
(3) Subhash Chandra Bose
(4) Achyutrao Patwardhan

69. पुढील नेते व ते जेथून होते त्या स्थळांच्या जोड्या जुळवा :

	नेते		स्थळ
(a)	भाऊसाहेब हीरे	(i)	मुंबई
(b)	भाऊराव पाटील	(ii)	पंढरपुर
(c)	बाळासाहेब मोरे	(iii)	सातारा
(d)	खंडेराव दौंडकर	(iv)	मालेगाव

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)
(2)	(ii)	(iii)	(iv)	(i)
(3)	(iii)	(i)	(ii)	(iv)
(4)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)

Match the following Leaders and the Places from where they came from :

	Leaders		Places
(a)	Bhausaheb Hire	(i)	Mumbai
(b)	Bhaurao Patil	(ii)	Pandharpur
(c)	Balasaheb More	(iii)	Satara
(d)	Khanderao Daundkar	(iv)	Malegaon

Answer options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)
(2)	(ii)	(iii)	(iv)	(i)
(3)	(iii)	(i)	(ii)	(iv)
(4)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)

---

70. इ.स. 1940 मध्ये कोणाच्या अध्यक्षतेखाली संयूक्त महाराष्ट्र सभेची स्थापना झाली ?

(1) ग. त्र्यं. माडखोलकर
(2) रामराव देशमुख
(3) शिवराम विष्णू मोडक
(4) दिगंबरराव बिंदू

Under whose Presidency was the Sanyukta Maharashtra Sabha established in 1940 ?

(1) G.T. Madkholkar
(2) Ramrao Deshmukh
(3) Shivram Vishnu Modak
(4) Digambarrao Bindu

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

71. खालील विधानापैकी कोणते विधान बरोबर आहे ?

(a) 20 जूलै 1942 रोजी नागपूर येथे आयोजित करण्यात आलेल्या पहिल्या अखिल भारतीय दलित महिला परिषदेच्या अध्यक्षा सुलोचनाबाई डोंगरे या होत्या.

(b) बुळढाणा जिल्हयातील मलकापूर येथे अस्पृश्य महिला परिषद 28 मार्च 1934 मध्ये मिसेस रेगे याच्यां अध्यक्षतेखाली भरविण्यात आली होती.

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) बरोबर आहे (2) फक्त (b) बरोबर आहे

(3) (a) आणि (b) बरोबर आहेत (4) (a) आणि (b) बरोबर नाहीत

Which of the following statements is correct ?

(a) Sulochanabai Dongare presided over the first all India Dalit Women's Conference held at Nagpur on 20 July 1942.

(b) Mrs. Rege presided over the Untouchable Women's Conference held at Malkapur, District Buldhana on 28 March 1934.

Answer Options :

(1) Only (a) is right (2) Only (b) is right

(3) (a) and (b) are right (4) Neither (a) nor (b) are right

72. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी कोणत्या ब्राह्मण अनुयायांच्या मदतीने मनुस्मृतीचे दहन केले ?

(1) जयेश आपटे (2) योगेश कुलकर्णी

(3) गंगाधर सहस्रबुद्धे (4) प्रदीप कोकणकर

Who was the Brahmin follower of Dr. Babasaheb Ambedkar with whose support he carried out bonfire of Manu Smruti ?

(1) Jayesh Apte (2) Yogesh Kulkarni

(3) Gangadhar Sahsrabuddhe (4) Pradeep Kokankar

73. पुढील वाक्यात कोणत्या व्यक्तीचे वर्णन केले आहे ?

(a) ते एक प्रेरणादायी संघटक होते.

(b) ते मितभाषी होते.

(c) त्यांना रविंद्रनाथ टागोर व काझी नाझरूल इस्लाम यांचे काव्य आवडे.

(d) अनंत सिंग व गणेश घोष त्यांचे अनुयायी होते.

पर्यायी उत्तरे :

(1) सूर्य सेन (2) लोकनाथ बाऊल

(3) ज.मो. सेनगुप्ता (4) चि.रं. दास

Who is described in the following sentences ?

(a) He was an inspiring organizer.

(b) He was a soft spoken person.

(c) He was fond of the poetry of Rabindranath Tagore and Kazi Nazrul Islam.

(d) Anant Singh and Ganesh Ghosh were his followers.

Answer Options :

(1) Surya Sen (2) Lokenath Baul

(3) J.M. Sengupta (4) C.R. Das

74. 'किंबर्ले क्लॉज' हा शब्दप्रयोग कोणत्या कायद्यात वापरण्यात आला ?

(1) 1861 चा इंडियन कॉन्सिल ॲक्ट

(2) 1858 चा हिंदुस्थानबद्दलचा कायदा

(3) 1892 चा कॉन्सिल ॲक्ट ऑफ इंडिया

(4) 1909 चा सुधारणा कायदा

The phrase 'Kimberly Clause' was used in which of the following Acts ?

(1) Indian Council Act of 1861

(2) Indian Act of 1858

(3) Indian Council Act of 1892

(4) Reforms Act of 1909

---

75. 1979 – 80 मध्ये व्हिएतनाम __________ चा सहयोगी होता.

(1) अफगाणिस्तान (2) सोव्हिएत रशिया

(3) अमेरीका (4) फ्रान्स

In 1979 – 80, Vietnam was an ally of __________ .

(1) Afghanistan (2) Soviet Russia

(3) America (4) France

---

76. राष्ट्रीय कॉंग्रेसच्या अस्पृश्यतेच्या प्रथेला विरोध करण्यासाठीच्या समितीचे चिटणीस कोण होते ?

(1) स्वामी आनंद (2) वासुदेवराव आकूत

(3) आत्माराम रणछोड (4) रघुनाथ हरी गद्रे

Who was the Secretary of the National Congress Committee for opposing the practice of untouchability ?

(1) Swami Anand (2) Vasudevrao Aakut

(3) Aatmaram Ranchhod (4) Raghunath Hari Gadre

---

77. खालीलपैकी कोणत्या समाज सुधारकाने 'विधवा पुनर्विवाह संघटना' स्थापन केली ?

(1) महर्षी कर्वे (2) एम्.जी. रानडे

(3) महात्मा फूले (4) वि.रा. शिंदे

Who from the following social reformers founded the 'Widow Remarriage Association' ?

(1) Maharshi Karve (2) M.G. Ranade

(3) Mahatma Phule (4) V.R. Shinde

---

78. क्रांतिकारकांचे स्वातंत्र्याचे प्रयत्न हाणून पाडण्यासाठी केलेले कायदे :

(a) 1910 चा इंडिया प्रेस ॲक्ट

(b) 1911 चा राजद्रोह सभा कायदा

(c) 1913 चा फौजदारी कायदा (दुरुस्ती)

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) आणि (c)

(2) फक्त (a) आणि (b)

(3) फक्त (b) आणि (c)

(4) (a), (b) आणि (c)

Laws enacted to thwart the freedom struggle of the revolutionaries :

(a) The Indian Press Act of 1910

(b) The Seditious Meetings Act of 1911

(c) The Criminal Law (Amendment) Act of 1913

Answer Options :

(1) Only (a) and (c)

(2) Only (a) and (b)

(3) Only (b) and (c)

(4) (a), (b) and (c)

---

79. 1888 साली सर सय्यद अहमदांनी ________ स्थापना केली.

(1) भारतीय देशभक्त संघ

(2) मुस्लिम शैक्षणिक परिषद

(3) मोहम्मडन डिफेन्स असोसिएशन ऑफ अप्पर इंडिया

(4) मोहम्मडन अँग्लो-ऑरिएंटल कॉलेज

In 1888, Sir Sayyad Ahmad founded the ________ .

(1) Indian Patriotic Association

(2) Muslim Educational Conference

(3) Mohammedan Defence Association of Upper India

(4) Mohammedan Anglo-Oriental College

80. 1942 च्या क्रिप्स मिशन योजनेत कोणत्या तरतुदी होत्या ?

(a) महायुद्ध संपताच घटना समितीची निर्मिती करण्यात येईल.

(b) घटना समितीत संस्थानिक आपले प्रतिनिधी पाठवू शकतील.

(c) महायुद्ध चालू असेपर्यंत भारताच्या संरक्षणाची जवाबदारी इंग्लंडची असेल.

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) आणि (b)

(2) फक्त (a) आणि (c)

(3) फक्त (b) आणि (c)

(4) (a), (b) आणि (c)

What were the provisions of the Cripps Mission Plan of 1942 ?

(a) Constituent Assembly will be formed after the end of world war.

(b) Princely States can send their representatives to the Constituent Assembly.

(c) England will be responsible for India's defence as long as world war continues.

Answer Options :

(1) Only (a) and (b)

(2) Only (a) and (c)

(3) Only (b) and (c)

(4) (a), (b) and (c)

---

81. मुंबईतील गोकुळदास तेजपाल पाठशाळेत काँग्रेसचे पहिले ऐतिहासिक अधिवेशन भरले होते तेथून मशाल व झेंडा फैजपूरला कोणी नेला होता ?

(1) गोकुळभाई भट्ट व इतर

(2) लोढूभाऊ फेगडे व इतर

(3) धनाजी नाना चौधरी व इतर

(4) सीतारामभाऊ चौधरी व इतर

Who carried the torch and flag from Gokuldas Tejpal Pathshala in Mumbai, where the first historical session of the Congress had taken place, to Faizpur ?

(1) Gokulbhai Bhatt and others

(2) Lodhubhau Phegde and others

(3) Dhanaji Nana Chaudhary and others

(4) Sitarambhau Chaudhary and others

---

82. अलिप्त राष्ट्रांची नववी शिखर परिषद 1989 ला ________ या ठिकाणी झाली.

(1) दिल्ली (भारत)

(2) हरारे (झिम्बाब्वे)

(3) बेलग्रेड (युगोस्लाव्हिया)

(4) जाकार्ता (इंडोनेशिया)

The ninth Non-Aligned Nations' Summit was held in 1989 in ________.

(1) Delhi (India)

(2) Harare (Zimbabwe)

(3) Belgrade (Yugoslavia)

(4) Jakarta (Indonesia)

---

83. काशी येथे हिंदू विश्वविद्यालयाच्या स्थापना समारंभास ________ व्हाईसरॉय हजर होता.

(1) लॉर्ड हार्डिंग (2) लॉर्ड कर्झन

(3) लॉर्ड मिंटो (4) लॉर्ड चेम्सफर्ड

Viceroy ________ was present at the establishment ceremony of the Hindu University at Kashi.

(1) Lord Hardinge (2) Lord Curzon

(3) Lord Minto (4) Lord Chelmsford

---

84. ________ यांनी जून, 1930 मध्ये 'हिंदूस्थानी सेविका दल' स्थापन केले.

(1) ना.सु. हर्डीकर

(2) अवंतिकाबाई गोखले

(3) कल्याण सय्यद

(4) हंसा मेहता

________ founded 'Hindustani Sevika Dal' in June, 1930.

(1) N.S. Hardikar

(2) Avantikabai Gokhale

(3) Kalyan Syed

(4) Hansa Mehta

85. 1956 मध्ये खालीलपैकी कोणत्या तीन भारतीय राज्यांच्या सीमा वादाची उकल करण्यासाठी महाजन कमिशन नेमले होते ?

(1) महाराष्ट्र, कर्नाटक, गुजरात
(2) महाराष्ट्र, कर्नाटक, आंध्रप्रदेश
(3) केरळ, कर्नाटक, महाराष्ट्र
(4) महाराष्ट्र, गुजरात, आंध्रप्रदेश

In 1956, the Mahajan Commission was appointed to sort out the boundary disputes between which of the following three States ?

(1) Maharashtra, Karnataka, Gujarat
(2) Maharashtra, Karnataka, Andhra Pradesh
(3) Kerala, Karnataka, Maharashtra
(4) Maharashtra, Gujarat, Andhra Pradesh

---

86. कोणाच्या नेतृत्वाखाली टिळक व आगरकरांनी न्यू इंग्लिश स्कूलची स्थापना केली ?

(1) मोरोबादादा फडणीस
(2) विष्णूशास्त्री चिपळूणकर
(3) वामन शिवराम आपटे
(4) शिवराम महादेव परांजपे

Under whose leadership did Tilak and Agarkar start New English School ?

(1) Morobadada Phadnis
(2) Vishnushastri Chiplunkar
(3) Vaman Shivram Apte
(4) Shivram Mahadev Paranjape

---

87. पंजाब आणि बंगालच्या फाळणीच्या वेळी सीमा आयोगाचे चेअरमन कोण होते ?

(1) सर सायरिल रॅडक्लिफ (2) अे.व्ही. अलेक्झांडर
(3) रॅमसे मॅकडोनाल्ड (4) माऊंटबॅटन

Who was the Chairman of the Boundary Commission for the partition of Punjab and Bengal ?

(1) Sir Cyril Radcliffe (2) A.V. Alexander
(3) Ramsay MacDonald (4) Mountbatten

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

88. मुस्लिम लीगने क्रिप्स योजना का फेटाळून लावली ?

(a) स्वतंत्र मुस्लिम राष्ट्राचे आश्वासन नव्हते.

(b) स्वतंत्र घटना समितीची मागणी पूर्ण केली नाही.

(c) अल्पसंख्यंकांच्या हिताचा उल्लेख नव्हता.

(d) स्वतंत्र पाकिस्तानचा उल्लेख नव्हता.

पर्यायी उत्तरे :

(1) विधाने (a), (b) आणि (c) योग्य आहेत

(2) विधाने (b), (c) आणि (d) योग्य आहेत

(3) विधाने (a), (c) आणि (d) योग्य आहेत

(4) विधाने (a), (b) आणि (d) योग्य आहेत

Why did the Muslim League reject the Cripps Plan ?

(a) There was no promise of an independent Muslim Nation.

(b) The demand for Independent Constituent Assembly was not fulfilled.

(c) There was no mention of the interests of the minorities.

(d) Independent Pakistan was not mentioned.

Answer Options :

(1) Statements (a), (b) and (c) are correct

(2) Statements (b), (c) and (d) are correct

(3) Statements (a), (c) and (d) are correct

(4) Statements (a), (b) and (d) are correct

89. जोड्या जुळवा :

(a)	विष्णू विठ्ठल ओक	(i)	हिंदू मिशनरी
(b)	सर भालचंद्र भाटवडेकर	(ii)	होलिका सम्मेलन
(c)	पुरुषोत्तम कणेकर	(iii)	शारदाश्रमवासी
(d)	गजाननराव वैद्य	(iv)	दादर स्टुडेंट्स युनियन

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)
(2)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)
(3)	(iii)	(iv)	(i)	(ii)
(4)	(iv)	(ii)	(iii)	(i)

Match the following :

(a)	Vishnu Vitthal Oak	(i)	Hindu Missionary
(b)	Sir Bhalchandra Bhatavdekar	(ii)	Holika Sammelan
(c)	Purushottam Kanekar	(iii)	Shardashramvasi
(d)	Gajananrao Vaidya	(iv)	Dadar Students Union

Answer options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)
(2)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)
(3)	(iii)	(iv)	(i)	(ii)
(4)	(iv)	(ii)	(iii)	(i)

90. 1935 च्या कायद्याने हाय कमिशनर चे पद कायम ठेवण्यात आले व त्यांचे प्रमुख काम म्हणजे ________ .

(a) भारत सरकारला लागणारे साहित्य खरेदी करणे

(b) इंग्लंड मधील भारतीय विद्यार्थ्यांच्या सोयीकडे लक्ष पुरविणे

(c) भारतीय व्यापार आयुक्ताच्या कार्यावर देखरेख ठेवणे

(d) भारतात सामाजिक सुधारणा करणे

पर्यायी उत्तरे :

(1) विधाने (a), (b) आणि (c) योग्य आहेत

(2) विधाने (a) आणि (b) योग्य आहेत

(3) विधाने (a) आणि (c) योग्य आहेत

(4) विधाने (a) आणि (d) योग्य आहेत

The post of High Commissioner was retained by the 1935 Act and his main duties were to ________ .

(a) Procure materials required by the Government of India

(b) Look after the needs of Indian students in England

(c) Monitor the work of the Commissioner of Trade in India

(d) Carry out social reforms in India

Answer Options :

(1) Statements (a), (b) and (c) are correct

(2) Statements (a) and (b) are correct

(3) Statements (a) and (c) are correct

(4) Statements (a) and (d) are correct

91. तरंगघर्षीत चबुतरा महाराष्ट्रामध्ये __________ चा किनाऱ्यावर आढळतो.

(1) आढे

(2) बामनोली

(3) नागांव

(4) हरि हरेश्वर

Wave-cut platforms occur on __________ coast in Maharashtra.

(1) Aadhe

(2) Bamnoli

(3) Nagaon

(4) Hari Hareshwar

---

92. खालीलपैकी कोणते खाजणाचे उदाहरण आहे ?

(a) चिल्का सरोवर

(b) सांबर सरोवर

(c) पुलिकत सरोवर

(d) लोणार सरोवर

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a)

(2) फक्त (b)

(3) (a) आणि (c) दोन्ही

(4) (b) आणि (d) दोन्ही

Which of the following is the example of Lagoon ?

(a) Chilka lake

(b) Sambar lake

(c) Pulicat lake

(d) Lonar lake

Answer Options :

(1) Only (a)

(2) Only (b)

(3) Both (a) and (c)

(4) Both (b) and (d)

93. जोड्या लावा :

	मासेमारी बंदरे		जिल्हे
(a)	डहाणु	(i)	मुंबई
(b)	माहिम	(ii)	पालघर
(c)	दाभोळ	(iii)	सिंधूदुर्ग
(d)	विजयदुर्ग	(iv)	रत्नागिरी

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(ii)	(i)	(iv)	(iii)
(2)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)
(3)	(ii)	(iv)	(i)	(iii)
(4)	(iii)	(ii)	(i)	(iv)

Match the following :

	Fishing port		District
(a)	Dahanu	(i)	Mumbai
(b)	Mahim	(ii)	Palghar
(c)	Dabhol	(iii)	Sindhudurg
(d)	Vijaydurg	(iv)	Ratnagiri

Answer Options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(ii)	(i)	(iv)	(iii)
(2)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)
(3)	(ii)	(iv)	(i)	(iii)
(4)	(iii)	(ii)	(i)	(iv)

94. महाराष्ट्रात अरबी समुद्र व सह्याद्री पर्वत यांच्या दरम्यान उत्तर-दक्षिण दिशेस पसरलेल्या किनारपटटीच्या प्रदेशाला ________ असे म्हणतात.

(a) कारवार आणि मलबार (b) कोरोमंडल (c) कोंकण

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (c) बरोबर आहे
(2) फक्त (a) बरोबर आहे
(3) फक्त (a) आणि (c) बरोबर आहेत
(4) (a), (b) आणि (c) बरोबर आहेत

In Maharashtra, the coastal region extending from North to South between Arabian Sea and Sahyadri Mountain is known as ________ .

(a) Karwar and Malabar (b) Coromandel (c) Konkan

Answer Options :

(1) Only (c) is correct
(2) Only (a) is correct
(3) Only (a) and (c) are correct
(4) (a), (b) and (c) are correct

95. "खचदरी" या प्रमुख भूरूपाची निर्मिती __________ होते.

(1) ज्वालामुखी विस्फोटा मुळे (2) वळण (घडी) मुळे

(3) भ्रंश मुळे (4) वरीलपैकी कोणते ही नाही

"Rift valley" is a major landform resulting from ________ .

(1) Volcanic eruption (2) Folding

(3) Faulting activity (4) None of the above

---

96. खालीलपैकी कोणता बाह्य अग्निजन्य खडक आहे ?

(1) ग्रेनाइट (2) बॅसाल्ट (3) शेल (4) शिस्ट

Which of the following is an extrusive igneous rock ?

(1) Granite (2) Basalt (3) Shale (4) Schist

---

97. पृथ्वीची सरासरी घनता किती ग्रॅम/सेमी^{3} आहे ?

(1) 5·5 (2) 4·5 (3) 3·5 (4) 2·8

What is the average density of the Earth in gm/cm^3 ?

(1) 5·5 (2) 4·5 (3) 3·5 (4) 2·8

---

98. पृथ्वीवरील, खंडे व महासागर निर्मितीविषयी भूखंडवहन सिद्धांत कोणी मांडला ?

(1) चार्लस् डार्विन (2) कार्ल रिटर

(3) अल्फ्रेड वेगनर (4) अल्फ्रेड वेबर

Who put forward the continental drift theory of origin of continents and oceans on the Earth surface ?

(1) Charles Darwin (2) Karl Ritter

(3) Alfred Wegener (4) Alfred Weber

---

99. सह्याद्री पर्वतातील सर्वात उंच शिखर 'कळसूबाई' हे महाराष्ट्रातील कोणत्या जिल्ह्यात आहे ?

(1) ठाणे (2) नंदूरबार

(3) नाशिक (4) अहमदनगर

The highest peak in the Sahyadri Mountain 'Kalsubai' is located in which district of Maharashtra ?

(1) Thane (2) Nandurbar

(3) Nashik (4) Ahmednagar

---

100. महाराष्ट्रातील कोणत्या जिल्ह्यात उल्कापातामुळे निर्माण झालेले लोणार सरोवर आढळते ?

(1) अकोला (2) बुलढाणा (3) अमरावती (4) नांदेड

The Lonar lake created by a meteorite collision appears in which district of Maharashtra ?

(1) Akola (2) Buldhana (3) Amravati (4) Nanded

---

101. पृथ्वीच्या भूकवचात बदल घडविण्यासाठी खालीलपैकी कोणती अंतर्गत शक्ती कारणीभूत ठरते ?

(1) वारा (2) नदी (3) भूकंप (4) हिमनदी

Which of the following endogenic force causes changes in the Earth's crust ?

(1) Wind (2) River (3) Earthquake (4) Glaciers

---

102. सागरी लाटांच्या खनन कार्यामुळे खालीलपैकी कोणत्या भूरूपाची निर्मिती होते ?

(1) सागरी गुहा (2) बर्म (3) पुळणी (4) वरीलपैकी सर्व

Which of the following landforms is formed due to erosional work of ocean waves ?

(1) Sea Caves (2) Berms (3) Beaches (4) All of the above

---

103. मनुष्य क्रियाशील असल्याने तो निसर्गाचे रहस्य जाणून पर्यावरणात बदल घडवून जीवनाचा मार्ग काढतो ही __________ विचारसरणी आहे.

(1) शक्यतावाद (2) अशक्यतावाद

(3) थांबा व जा (4) वरीलपैकी सर्व

Since man is active, he knows the secrets of nature and changes the environment to find a way of life, this is __________ concept.

(1) Possibilism (2) Determinism

(3) Stop and Go (4) All of the above

---

104. 'लोकसंख्या संक्रमण' सिद्धांत कोणी मांडला ?

(1) कु. सेंपल (2) थॉमस जॉन

(3) एफ. डब्ल्यू. नॉटेस्टाइन (4) ड. स्टँप

Who put forward the theory of 'Demographic Transition' ?

(1) Miss Semple (2) Thomas John

(3) F.W. Notestein (4) D. Stamp

105. मानवी भूगोलाचे जनक कोण आहे ?

(1) डब्ल्यू.एम. डेव्हीस (2) डिमानजिऑन

(3) फेड्रिक रॅटझेल (4) जे. ब्रून्स

Who is the Father of Human Geography ?

(1) W.M. Davis (2) Demangeon

(3) Friedrich Ratzel (4) J. Brunhes

---

106. नागरी संरचनेसंबंधी 'सकेंद्रिय कटिबंध सिद्धांत' कोणी मांडला ?

(1) होमर हायट (2) ई.डब्ल्यू. बर्गेस

(3) उलमन आणि हॅरिस (4) एच.एस. हेस

Who proposed the 'Concentric Zone Theory' of civil structure ?

(1) Homer Hoyt (2) E.W. Burgess

(3) Ullman and Harris (4) H.S. Hayes

---

107. खालीलपैकी कोणते विधान/विधाने **सत्य** आहे/आहेत ?

रेखीय वसाहत प्रारूप मध्ये घर बांधणी _________ च्या लगत (कडेकडेने) आढळते.

(a) रेल्वे आणि रस्त्या

(b) सरोवराच्या किनाऱ्या लगत

(c) नदी चा किनारा आणि समुद्र तट

(d) पर्वताच्या पायथ्याशी

पर्यायी उत्तरे :

(1) वरीलपैकी सर्व (2) (a), (b) आणि (c)

(3) (a) आणि (b) (4) (b), (c) आणि (d)

Which of the following statement/ is/are **correct** ?

In linear settlement pattern, the buildings are constructed along _________.

(a) Railway lines and roads

(b) Lake-shores

(c) River-banks and sea-shores

(d) Foot of mountains

Answer Options :

(1) All of the above (2) (a), (b) and (c)

(3) (a) and (b) (4) (b), (c) and (d)

---

108. __________ वसाहत / वस्त्या सुपिक मैदान आणि पाण्याच्या ठिकाणां जवळ/लगत आढळतात.

(1) सघन/केन्द्रिय (2) अर्ध-सघन
(3) प्रकीर्ण/विखुरलेली (4) अस्थाई

__________ settlements are found in fertile plains and along water bodies.

(1) Compact/Nucleated (2) Semi-compact
(3) Dispersed (4) Unstable

---

109. खालीलपैकी कोणत्या मानवी आर्थिक क्रिया पुर्णपणे निसर्गावर अवलंबून असतात ?

(1) प्राथमिक (2) द्वितीयक (3) तृतिय (4) यापैकी नाही

Which of the following human economic activities is totally dependent on nature ?

(1) Primary (2) Secondary (3) Tertiary (4) None of these

---

110. नवनिश्चयवाद या विचारसरणीचे प्रवर्तक कोण आहेत ?

(1) हंबोल्ट (2) ब्लाश
(3) ग्रिफिथ टेलर (4) वरीलपैकी सर्व

Who is the promoter of the ideology of Neo-determinism ?

(1) Humboldt (2) Blache
(3) Griffith Taylor (4) All of the above

---

111. आर्थिक भूगोलाचा जनक म्हणून कोणास ओळखले जाते ?

(1) चिशॉल्म (2) रॉबिन्सन
(3) आर. ब्राऊन (4) आर.ई. मर्फी

Who is known as the father of Economic Geography ?

(1) Chisholm (2) Robinson
(3) R. Brown (4) R.E. Murphy

---

112. "अपपर्णन" हे कोणत्या प्रकार च्या अपक्षय प्रक्रियेशी संबंधीत आहे ?

(1) भौतिक अपक्षय (2) रासायनिक अपक्षय
(3) जैविक अपक्षय (4) जैवरासायनिक अपक्षय

Which type of weathering process is related to "Exfoliation" ?

(1) Physical weathering (2) Chemical weathering
(3) Biotic weathering (4) Bio-chemical weathering

113. खालीलपैकी कोणत्या जिल्ह्यांमध्ये क्रोमाईट सापडते ?

(a) यवतमाळ, रत्नागिरी व रायगड

(b) नागपूर, भंडारा व सिंधूदुर्ग

(c) उस्मानाबाद, लातुर व बीड

(d) अकोला, अमरावती व वाशिम

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) (2) फक्त (b) (3) फक्त (a) आणि (c) (4) फक्त (b) आणि (d)

In which of the following districts is Chromite found ?

(a) Yavatmal, Ratnagiri and Raigad

(b) Nagpur, Bhandara and Sindhudurg

(c) Osmanabad, Latur and Beed

(d) Akola, Amravati and Washim

Answer Options :

(1) Only (a) (2) Only (b) (3) Only (a) and (c) (4) Only (b) and (d)

---

114. फुलेप्रगती ही __________ पीकाची महाराष्ट्रातील प्रमुख जात आहे.

(1) गहु (2) भूईमुग (3) ज्वारी (4) द्राक्षे

Phule Pragati is a main variety of __________ crop in Maharashtra.

(1) Wheat (2) Groundnut (3) Jowar (4) Grapes

115.

	राष्ट्रीय उद्याने/अभयारण्य		संरक्षित प्राणी
(a)	अबोहार	–	काळवीट (हरीण)
(b)	मायणी	–	पक्षी
(c)	राधानगरी	–	गवा
(d)	पेंच	–	अस्वल

वरील **बरोबर** असलेल्या/असलेली जोडी/जोड्या सांगा.

(1) फक्त (a) आणि (b) (2) फक्त (b) आणि (c)

(3) फक्त (a), (b) आणि (c) (4) वरीलपैकी सर्व

	National Park/Sanctuary		**Protected animal**
(a)	Abohar	–	Deer
(b)	Mayani	–	Birds
(c)	Radhanagari	–	Bison
(d)	Pench	–	Bear

State the **correct** pair/s given above.

(1) Only (a) and (b) (2) Only (b) and (c)

(3) Only (a), (b) and (c) (4) All of the above

116. 'आयुका' ही तंत्रज्ञान शिक्षणसंस्था ________ या शहरात विकसित झाली आहे.
(1) पुणे (2) नवी मुंबई (3) ठाणे (4) नागपूर

'IUCAA' Technical Education Institute is developed in ________ city.
(1) Pune (2) New Mumbai (3) Thane (4) Nagpur

---

117. महाराष्ट्रात मँगनीजचे प्रमुख साठे ________ या जिल्ह्यात आहेत.
(1) सांगली व कोल्हापूर (2) धुळे व नाशिक
(3) भंडारा व रत्नागिरी (4) अकोला व यवतमाळ

Major manganese deposits are found in ________ districts of Maharashtra.
(1) Sangli and Kolhapur (2) Dhule and Nashik
(3) Bhandara and Ratnagiri (4) Akola and Yavatmal

---

118. खालीलपैकी कोणते महाराष्ट्रातील औष्णिक उर्जा केन्द्र नाही ?
(1) पारस (2) चंद्रपूर
(3) खापरखेडा (4) कोयना

Which is not a thermal power plant in Maharashtra ?
(1) Paras (2) Chandrapur
(3) Khaperkheda (4) Koyna

---

119. नाशिक, सरदार, ललीत या महाराष्ट्रामध्ये ________ फळांच्या जाती आहेत.
(1) पेरू (2) द्राक्षे
(3) डाळींब (4) संत्री

Nasik, Sardar, Lalit are the varieties of ________ fruits in Maharashtra.
(1) Guava (2) Grapes
(3) Pomegranate (4) Orange

---

120. महाराष्ट्र राज्यातील कोणत्या तालुक्या मध्ये दगडी कोळशाचे साठे आढळत नाहीत ?
(1) उमरेड (2) औसा
(3) बल्लारपूर (4) वरोरा

In which tahsil are coal reserves not found in Maharashtra State ?
(1) Umred (2) Ausa
(3) Ballarpur (4) Warora

121. खालील विधाने पहा :

(a) ऑक्सिजनच्या तीन अणूंपासून अॅरेगॉन वायू बनलेला असतो.

(b) ओझोनचा ऱ्हास पृथ्वीवरील सजीवांसाठी खुप धोकादायक आहे.

(c) वाळवंटाचा परावर्तन निर्देशांक 25 ते 30 टक्के असतो.

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (b) विधान बरोबर आहे

(2) विधान (a) आणि (b) बरोबर आहेत

(3) विधान (b) आणि (c) बरोबर आहेत

(4) विधान (a), (b) आणि (c) बरोबर आहेत

Observe the following statements :

(a) Argon gas is made up of three atoms of oxygen.

(b) The degradation of ozone is very dangerous for life on the Earth.

(c) The albedo of the desert is 25 to 30 percent.

Answer Options :

(1) Only statement (b) is correct

(2) Statements (a) and (b) are correct

(3) Statements (b) and (c) are correct

(4) Statements (a), (b) and (c) are correct

---

122. खालीलपैकी कोणत्या जिल्ह्यांचा गरजेपेक्षा जास्त पाऊस आणि तपकिरी तांबडया मृदा विभागात समावेश होतो ?

(1) गडचिरोली, धुळे, ठाणे

(2) भंडारा, गडचिरोली, रत्नागिरी

(3) भंडारा, गडचिरोली, चंद्रपूर

(4) सिंधूदुर्ग, रत्नागिरी, ठाणे

Which of the following districts are included in the region of excess rainfall and brown red soil ?

(1) Gadchiroli, Dhule, Thane

(2) Bhandara, Gadchiroli, Ratnagiri

(3) Bhandara, Gadchiroli, Chandrapur

(4) Sindhudurg, Ratnagiri, Thane

123. व्यापारी वाऱ्या संबंधी खालीलपैकी कोणती वैशिष्टे **बरोबर** आहेत ?

(a) उत्तर गोलार्धात ते आग्नेय दिशेकडून वाहतात.

(b) उत्तर गोलार्धात ते ईशान्य दिशेकडून वाहतात.

(c) ते अत्यंत नियमीत वाहतात.

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) आणि (b) बरोबर आहेत

(2) फक्त (b) आणि (c) बरोबर आहेत

(3) फक्त (c) बरोबर आहे

(4) वरील सर्व बरोबर आहेत

Which of the following characteristics of trade winds is/are **correct** ?

(a) In the Northern hemisphere they blow from South-east.

(b) In the Northern hemisphere they blow from North-east.

(c) They blow with great regularity.

Answer Options :

(1) Only (a) and (b) are correct

(2) Only (b) and (c) are correct

(3) Only (c) is correct

(4) All of the above are correct

---

124. वातावरणाच्या कोणत्या थरामधे ओझोन वायूचा थर आढळतो ?

(1) तपांबर (2) तपस्तब्धी

(3) स्थितांबर (4) आयनांबर

In which layer of atmosphere does the ozone layer appear ?

(1) Troposphere (2) Tropopause

(3) Stratosphere (4) Ionosphere

---

125. 67° अक्षवृत्तावर सौरशक्ती मिळण्याचा कालावधी किती असतो ?

(1) 13 दिवस (2) 20 दिवस

(3) 1 महिना (4) 3 महिने

What is the duration of solar energy received at 67° latitude ?

(1) 13 days (2) 20 days

(3) 1 month (4) 3 months

126. पृथ्वीच्या दर चौरस सेंटीमीटर पृष्ठभागावर दर मिनिटास 1·94 कॅलरी सौर उर्जा मिळते त्यास काय म्हणतात ?

(1) सौर स्थिरपद (2) उष्णता संतुलन

(3) भूधवलता (4) यापैकी नाही

The Earth's surface receiving 1·94 calories solar energy per sq. cm. per minute is called

(1) Solar Constant (2) Heat Balance

(3) Albedo of the Earth (4) None of these

---

127. 'केनेली हेवीसाईड' या उपथराचा समावेश __________ मध्ये होतो.

(1) तपांबर (2) स्थितांबर

(3) दलांबर (4) बाह्यांबर

The 'Kennelly Heaviside' sublayer consists in ________ layer.

(1) Troposphere (2) Stratosphere

(3) Ionosphere (4) Exosphere

---

128. सप्टेंबर 2021 मध्ये राजस्थानमधील कोणत्या राष्ट्रीय महामार्गावर लढाऊ विमाने उतरवली ?

(1) एन.एच.आर. – 602 (2) एन.एच. – 725

(3) एन.एच. – 225 (4) एन.एच. – 925

In September 2021, on which National Highway in Rajasthan were the fighter aeroplanes landed ?

(1) N.H.R. – 602 (2) N.H. – 725

(3) N.H. – 225 (4) N.H. – 925

---

129. सर्वसाधारणपणे तापमानाच्या विपरिततेस खालीलपैकी कोणता घटक आवश्यक असतो ?

(1) लहान दिनमान (2) स्वच्छ हवा

(3) डोंगराळ प्रदेश (4) वरीलपैकी सर्व

Which of the following factors is required for the Inversion of Temperature ?

(1) Short day (2) Clean air

(3) Highlands (4) All of the above

---

130. अश्व अक्षांशाचा जास्त दाबाचा शांत पटटा __________ अक्षांशाच्या पटटयात येतो.

(1) 25° ते 35° उत्तर आणि दक्षिण (2) 0° ते 5° उत्तर आणि दक्षिण

(3) 5° ते 15° उत्तर आणि दक्षिण (4) 15° ते 25° उत्तर आणि दक्षिण

Horse latitude high pressure calm belt is found in __________ latitude.

(1) 25° to 35° North and South (2) 0° to 5° North and South

(3) 5° to 15° North and South (4) 15° to 25° North and South

---

131. महाराष्ट्रात नैऋत्य मान्सूनच्या दोन्ही शाखा मुळे प्रामुख्याने _________ येथे पाऊस पडतो.

(1) पश्चिम महाराष्ट्र (2) मराठवाडा
(3) विदर्भ (4) कोंकण

_________ region of Maharashtra receives rainfall from both the branches of S.W. Monsoon.

(1) Western Maharashtra (2) Marathwada
(3) Vidarbha (4) Konkan

---

132. 2011 च्या जनगणनेनुसार महाराष्ट्रातील कोणत्या जिल्ह्यात सर्वाधिक लिंगगुणोत्तर आढळते ?

(1) गोंदिया (2) रत्नागिरी
(3) सिंधूदुर्ग (4) गडचिरोली

According to the Census 2011, which district has the highest sex ratio in Maharashtra ?

(1) Gondia (2) Ratnagiri
(3) Sindhudurg (4) Gadchiroli

---

133. महाराष्ट्राच्या लोकसंख्येची घनता 1951 मध्ये _________ आणि 2011 मध्ये _________ होती.

(1) 110, 465 (2) 75, 361
(3) 104, 365 (4) 60, 265

The density of population in Maharashtra was _________ in 1951 and _________ in 2011.

(1) 110, 465 (2) 75, 361
(3) 104, 365 (4) 60, 265

---

134. लोकसंख्येच्या वयोगट रचनेनुसार _________ वयोगट हा अनुत्पादक समजला जातो.

(1) 6 वर्षा वरील (2) 14 वर्षा खालील
(3) 15 ते 30 वर्षाचा (4) 30 ते 59 वर्षाचा

According to the age group structure of population, _________ age group is considered as unproductive.

(1) Above 6 years (2) Under 14 years
(3) 15 to 30 years old (4) 30 to 59 years old

135. 2001 च्या जनगणनेनुसार महाराष्ट्रातील लोकसंख्येच्या उत्तरत्या क्रमानुसार जिल्ह्यांचा गट दिलेला आहे, खालीलपैकी अचूक गट ओळखा :

(1) ठाणे, नाशिक, पूणे, जळगाव, अहमदनगर
(2) ठाणे, पूणे, नाशिक, जळगाव, अहमदनगर
(3) ठाणे, पूणे, नाशिक, अहमदनगर, जळगाव
(4) ठाणे, नाशिक, अहमदनगर, पूणे, जळगाव

According to the Census 2001, the district groups are given in descending order of population. Identify the correct group.

(1) Thane, Nashik, Pune, Jalgaon, Ahmednagar
(2) Thane, Pune, Nashik, Jalgaon, Ahmednagar
(3) Thane, Pune, Nashik, Ahmednagar, Jalgaon
(4) Thane, Nashik, Ahmednagar, Pune, Jalgaon

---

136. महाराष्ट्र राज्यातील लोकसंख्येची दशवार्षिक वाढ (2001 – 2011) ________ होय.

(1) 15·99% (2) 11·50%
(3) 21·37% (4) 36·01%

The population decadal growth rate in Maharashtra (2001 – 2011) is ________ .

(1) 15·99% (2) 11·50%
(3) 21·37% (4) 36·01%

---

137. 5 जून, 1972 साली संयुक्त राष्ट्र संघाच्या सर्वसाधारण सभेत ठराव मंजूर करून 5 जून हा दिवस जागतिक पर्यावरण दिन म्हणून साजरा करण्याचे खालीलपैकी कोणत्या ठिकाणी ठरले ?

(1) स्टॉकहोम
(2) रिओ डी जिनेरिओ
(3) पॅरिस
(4) टोकिओ

At which one of the following places did the United Nations Convention on 5th June, 1972 pass a resolution and decide to celebrate 5th June as the World Environment Day ?

(1) Stockholm
(2) Rio De Janeiro
(3) Paris
(4) Tokyo

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

138. जोड्या लावा :

	स्तंभ I		**स्तंभ II**
	पर्यावरण चळवळ		**राज्य**
(a)	सायलेंट व्हॅली वाचवा	(i)	कर्नाटक
(b)	ताज वाचवा मोहीम	(ii)	केरल
(c)	मीट्टी बचाव मोहीम	(iii)	उत्तर प्रदेश
(d)	कैगा मोहीम	(iv)	मध्य प्रदेश

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	**(b)**	**(c)**	**(d)**
(1)	(iv)	(i)	(iii)	(ii)
(2)	(ii)	(iii)	(i)	(iv)
(3)	(ii)	(iii)	(iv)	(i)
(4)	(i)	(iii)	(ii)	(iv)

Match the following :

	Column I		**Column II**
	Environmental Movement		**State**
(a)	Save Silent Valley	(i)	Karnataka
(b)	Save Taj Campaign	(ii)	Kerala
(c)	Save Soil Campaign	(iii)	Uttar Pradesh
(d)	Kaiga campaign	(iv)	Madhya Pradesh

Answer options :

	(a)	**(b)**	**(c)**	**(d)**
(1)	(iv)	(i)	(iii)	(ii)
(2)	(ii)	(iii)	(i)	(iv)
(3)	(ii)	(iii)	(iv)	(i)
(4)	(i)	(iii)	(ii)	(iv)

---

139. CRZ 1991 प्रमाणे अंदमान आणि निकोबार बेटे कोणत्या श्रेणीत मोडतात ?

(1) CRZ – I (2) CRZ – II

(3) CRZ – III (4) CRZ – IV

In which category do Andaman and Nicobar islands fall as per CRZ 1991 ?

(1) CRZ – I (2) CRZ – II

(3) CRZ – III (4) CRZ – IV

140. अन्न, निवारा, वाहतूक इ. मानवी गरजांचे पूर्तता करण्यासाठी लागणाऱ्या नैसर्गिक क्षेत्राचे मोजमाप करण्याचे साधन म्हणजे ________ .

(1) अन्न जाळी (2) जैव वस्तुमान पिरॅमिड
(3) शाकाहारी प्राणी (4) पर्यावरणीय पदचिन्ह

A tool to calculate natural areas required to satisfy human needs like food, housing, transport, etc. means ________ .

(1) Food Web (2) Biomass Pyramid
(3) Herbivorous animal (4) Ecological Footprint

---

141. जैवविविधतेच्या संरक्षणासाठी 'ॲपिको आंदोलन' ________ राज्यात केले होते.

(1) महाराष्ट्र (2) मध्य प्रदेश
(3) कर्नाटक (4) केरळ

The 'Appiko Movement' for the protection of biodiversity was carried out in ________ State.

(1) Maharashtra (2) Madhya Pradesh
(3) Karnataka (4) Kerala

---

142. कोंकण रेल्वे भार्गावर महाराष्ट्रात सर्वात लांब बोगदा कोठे आहे ?

(1) करबुडे (2) करंजाडी (3) कुडाळ (4) माणगांव

Where is the longest tunnel situated in Maharashtra on Konkan Railway ?

(1) Karbude (2) Karanjadi (3) Kudal (4) Mangaon

---

143. भारत सरकार द्वारा स्थापित, ________ यांनी 'उर्जा तारांकन मानक' विकसित केले आहे.

(1) दी ब्युरो ऑफ एनर्जी एफीशिअन्सी
(2) दी ब्युरो ऑफ स्टार एनर्जी प्रोजेक्ट
(3) दी ब्युरो ऑफ डिस्ट्रिब्यूशन ॲन्ड जनरल प्रोग्राम
(4) दी ब्युरो ऑफ कॉमन प्रॉपर्टी रिसोर्स प्रोजेक्ट

Established by the Government of India, ________ has developed 'Energy Star Label'.

(1) The Bureau of Energy Efficiency
(2) The Bureau of Star Energy Project
(3) The Bureau of Distribution and General Programme
(4) The Bureau of Common Property Resource Project

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

144. इन्सॅट–3डी (मेट्रोसॅट) हा भारतीय उपग्रह ________ घटकाशी संबंधित आहे.

(1) शिक्षण

(2) समुद्र

(3) हवामान

(4) साधनसंपदा

INSAT–3D (Metrosat) is an Indian satellite associated with the ________ component.

(1) Education

(2) Sea

(3) Climate

(4) Resource

---

145. खालील विधाने पहा :

(a) इस्त्रोचे मुख्यालय चेन्नई येथे आहे.

(b) इस्त्रोची स्थापना सन 1969 मध्ये केली.

(c) के. माधवन हे इस्त्रोचे संचालक आहेत.

पर्यायी उत्तरे :

(1) विधान (a) आणि (b) बरोबर आहेत

(2) विधान (b) बरोबर आहे

(3) विधान (a) आणि (c) बरोबर आहेत

(4) विधान (a), (b) आणि (c) बरोबर आहेत

Observe the following statements.

(a) The headquarter of ISRO is at Chennai.

(b) ISRO was established in 1969.

(c) K. Madhavan is the director of ISRO.

Answer Options :

(1) Statements (a) and (b) are correct

(2) Statement (b) is correct

(3) Statements (a) and (c) are correct

(4) Statements (a), (b) and (c) are correct

146. भूस्थिर उपग्रह पृथ्वीपासून साधारणपणे किती उंचीवर स्थिर असतात ?

(1) 1000 कि.मी. (2) 36000 कि.मी.

(3) 3000 कि.मी. (4) 100 कि.मी.

At what approximate height from the Earth, are the geostationary satellites stationed ?

(1) 1000 km (2) 36000 km

(3) 3000 km (4) 100 km

---

147. कमीतकमी 4 विशिष्ट उपग्रहांद्वारे मिळणाऱ्या रेडिओ संदेशांचे रिसिव्हर्सद्वारे ग्रहण करून स्थान निश्चिती करणाऱ्या प्रणालीला __________ म्हणतात.

(1) रिअल टाईम नॅव्हिगेशन प्रणाली

(2) जागतिक स्थिती प्रणाली

(3) जागतिक माहिती प्रणाली

(4) जागतिक प्रोसेसर प्रणाली

A location finding system which uses radio receivers to pick up signals from minimum 4 special satellites is called __________ .

(1) Real Time Navigation System

(2) Global Positioning System

(3) Global Information System

(4) Global Processor System

---

148. कोणत्याही घटकाच्या किंवा वस्तूच्या प्रत्यक्ष संपर्कात न येता त्या संबंधीची माहिती मिळवणे, संकलीत करणे व त्याचे वर्णन करणे या तंत्रास __________ म्हणतात.

(1) फोटोग्रॅमेट्री

(2) दूर संवेदन

(3) जागतिक स्थान निश्चिती (GPS)

(4) भौगोलिक माहिती प्रणाली

The science and art of acquiring various information about any object from a distance, without having any physical contact with the object, is known as __________ .

(1) Photogrammetry

(2) Remote Sensing

(3) Global Positioning System

(4) Geographic Information System

---

149. भौगोलिक माहिती प्रणाली (जी.आय.एस.) मध्ये खालीलपैकी कोणत्या घटकांचा समावेश होतो ?

(a) डिजिटल डेटा

(b) संगणक हार्डवेअर

(c) संगणक सॉफ्टवेअर

(d) वरीलपैकी सर्व

पर्यायी उत्तरे :

(1) (d) योग्य आहे

(2) (a) आणि (b) योग्य आहेत

(3) (b) आणि (c) योग्य आहेत

(4) (a) आणि (c) योग्य आहेत

Geographic Information System (GIS) consists of __________ .

(a) Digital data

(b) Computer hardware

(c) Computer software

(d) All of the above

Answer Options :

(1) (d) is correct

(2) (a) and (b) are correct

(3) (b) and (c) are correct

(4) (a) and (c) are correct

---

150. हवाईचित्र घेत असताना विमानाच्या थेट खाली जमिनीवर रेषा काढली जाते तिला __________ म्हणतात.

(1) जमिन रेषा

(2) नादिर रेषा

(3) मध्य रेषा

(4) मुख्य रेषा

The line traced on the ground directly beneath the aircraft during acquisition of photography is called the __________ .

(1) Ground Line

(2) Nadir Line

(3) Centre Line

(4) Principal Line

सूचना — (पृष्ठ 1 वरून पुढे.....)

(8) प्रश्नपुस्तिकेमध्ये विहित केलेल्या विशिष्ट जागीच कच्चे काम (रफ वर्क) करावे. प्रश्नपुस्तिकेव्यतिरिक्त उत्तरपत्रिकेवर वा इतर कागदावर कच्चे काम केल्यास ते कॉपी करण्याच्या उद्देशाने केले आहे, असे मानले जाईल व त्यानुसार उमेदवारावर शासनाने जारी केलेल्या "परीक्षांमध्ये होणाऱ्या गैरप्रकारांना प्रतिबंध करण्याबाबतचे अधिनियम-82" यातील तरतुदीनुसार कारवाई करण्यात येईल व दोषी व्यक्ती कमाल एक वर्षाच्या कारावासाच्या आणि/किंवा रुपये एक हजार रकमेच्या दंडाच्या शिक्षेस पात्र होईल.

(9) सदर प्रश्नपत्रिकेसाठी आयोगाने विहित केलेली वेळ संपल्यानंतर उमेदवाराला ही प्रश्नपुस्तिका स्वत:बरोबर परीक्षाकक्षाबाहेर घेऊन जाण्यास परवानगी आहे. **मात्र परीक्षाकक्षाबाहेर जाण्यापूर्वी उमेदवाराने आपल्या उत्तरपत्रिकेचा भाग-1 समवेक्षकाकडे न विसरता परत करणे आवश्यक आहे.**

नमुना प्रश्न

प्र. क्र. **201.** सतीची चाल नष्ट करण्यासाठी कोणी मूलत: प्रयत्न केले ?

(1) स्वामी दयानंद सरस्वती (2) ईश्वरचंद विद्यासागर

(3) राजा राममोहन रॉय (4) गोपाळकृष्ण गोखले

ह्या प्रश्नाचे योग्य उत्तर "(3) राजा राममोहन रॉय" असे आहे. त्यामुळे या प्रश्नाचे उत्तर "(3)" होईल. यास्तव **खालीलप्रमाणे** प्रश्न क्र. **201** समोरील उत्तर-क्रमांक "③" हे वर्तुळ पूर्णपणे छायांकित करून दाखविणे आवश्यक आहे.

प्र. क्र. **201.** ① ② ● ④

अशा पद्धतीने प्रस्तुत प्रश्नपुस्तिकेतील प्रत्येक प्रश्नाचा तुमचा उत्तर-क्रमांक हा तुम्हाला स्वतंत्ररीत्या पुरविलेल्या उत्तरपत्रिकेवरील त्या त्या प्रश्नक्रमांकासमोरील संबंधित वर्तुळ पूर्णपणे छायांकित करून दाखवावा. **ह्याकरिता फक्त काळ्या शाईचे बॉलपेन वापरावे, पेन्सिल वा शाईचे पेन वापरू नये.**

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK